

NUMBER SEITSE. APRILL 2012.

REAKTOR

SABUVAD FILMIFESTIVALID
HUUMORIKUU JUTUNURGAS
HELLBLAZERI KOOMIKSIARVUSTUS

Toimetajaveerg

Viimasel ajal on ulmeringkondades puhkenud äge arutelu, kas Reaktor on ikkagi parim energiatootmise vahend. Ega see ei tooda lisaks väärt powerile ühtlasi ka liiga palju radioaktiivset saasta, mis võib kohaliku ulme ära rikkuda. Rahustan siinkohal kõiki muretsejaid. Ohutusmeetmed on maailmatasemel ja arenevad aina paremateks. Plahvatusohtu pole.

Mis puutub numbriga sisusse, siis aprilli puhul on jutuveerus tavapärasest rohkem humoorika tooniga jutte. Uudisterubriigi on vallutanud aga festivalipaania. Ühel ja samal ajal algab Eestis kaks ulmeteemaga tihedalt seotud üritust - animefest JAFF ja Haapsalu õudusfilmifestival.

Selles numbris tahaks ka eriti üles tõsta meie häid joonistajaid kes juba üle poole aasta on kõvasti vaeva näinud ja tegelenud Reaktori kenamaks ja värviliseks moondamisega. Suured tänud teile kõigile! Nii nagu hea ulmekirjandus, vajab ka ulmekunst Eestis rohkem populariseerimist.

Joel Jans
Ulmeajakirja "Reaktor" peatoimetaja

Sisukord

Toimetajaveerg	2
Raamatuarvustus: Kuusirp särab laubal tal	3
Intervjuu: Raul Sulbi	4
Aprilli ulmkonnakroonika	6
Taas algab Stalkerihääletus	7
HÖFF 2012	8
JAFF 2012	9
John Constantine, Hellblazer	10
Google targad prillid	12
Tõlkejutt: Kriitilised päevad	16
Jutt: Vaimuskänner	17
Jutt: Pudelipost	19
Jutt: Väljalaenatud valitsusaeg	22
Jutt: Kombinaat	27
Jutt: Kolm võtit	31

Ulmeajakirja "Reaktor" toimetused:

Peatoimetaja: Joel Jans
Toimetaja: Agur Tänav
Keeletoimetaja: Ove Hillep
Kunstitoimetaja: Anne-Mai Ilumäe

Arvamused ja kaastööd toimetused@ulmeajakiri.ee

Reaktor - Artiklid

Raamatuarvustus: Kuusirp särab laubal tal

Agur Tänav

Juba 10 aastat, alates 2002 aasta märtsist, kannab Eesti ulmejuttude paberil avaldamise tungalt antoloogiasari Täheaeg. Viimase numbri ilmumisega on ajakiri-jutukogu jõudnud, aastatega võrdselt ümmarguse, 10. väljaandeni. Seetõttu on just paslik, et Reaktor uuriks Täheaega käivitava energia saladusi. Esimeseks ja kõige suuremaks energiaallikaks on muidugi koostaja Raul Sulbi. Temast aga lähemalt meie ajakirja intervjuuosas.

Antoloogia juubelinumbri juhatab sisse eavääriline eessõna, kus koostaja Raul Sulbi räägib oma pikast teest Täheaja juurde, nime saamisloost ning sarja eneseotsingutest ilmumisaja vältel.

Kogumiku käesolev number on seekord jagatud kolmeks osaks. Jutuvõistluse esikümne viimased lood, tõlkejutud ja jutuvõistluse välised uued eesti algupärandid. Mõtlesin pikalt, kuidas oleks kõige mõistlikum nii eriilmelise sisuga Täheajale läheneda ning leidsin viimaks, et kui juba Täheaeg, siis on parim viis läheneda harrastusastronoomina.

Mis haarab algaja taevavaatleja huvi kõige esimesena oma kütkeisse? Loomulikult Kuu, Öö kuninganna, kes jätab enda varju kõik muud kribalad. Kui tõesti läheneda Täheaja sisule taevauurijana, siis nii nagu Kuu on öötaevas kõige muljetavaldavam objekt, mis haarab vaatleja kogu tähelepanu kõigepealt endale, nii jätame meiegi siin kõrvale vähemsäravad taevaasukad ja siirdume otse kogumiku tippsituse juurde.

Selleks on kaheldamatult jutuvõistlusel komeedina Eesti ulmetaevasse sööstnud noor särav naisautor Triinu Meres ja tema jutustus „Sulavesi ja vereside“. Žanrilt on teos, kui tohin nii liigitada - naistefantasy. Loodan, et tohib, sest siinkohal ei ole mõeldud selle sõna mõnikord ebameeldivat läilat tähendust, vaid fantaasiakirjanduse soorollistatud, kuid end neis kütkeis suurepäraselt tundvat kirjandust, mis on selgelt naiselik, kuid mis on hõrguks palaks ka meeslugejale. Tonaalsuselt õrn, tegevuse poolest karm, sisu poolest sügav, ent samas kerge ja lugeda.

Jutustus toob meieni väikeaadli raske igapäeva kaugest keskaegsest maailmast. Toob selle meieni läbi vasallitütre silmade ja südame, kes peab valima armsama ja perekonna vahel. Kõlab banaalsena, kuid Meres on suutnud oma loo esitada nii südamepõhjast tulevana, et haarab lugeja täiesti oma emotsioonide võimusesse. Autori meisterlikkust näitab juba seegi, et ta on suutnud esitada oma loo läbi harvakasutatava ja kirjatehniliselt

kõige ühe raskeima „sina“-vormi läbi. Ja on teinud seda hästi.

Peategelane on naine ja meeskangelased antakse edasi naise pilgu läbi, nii nagu naine neid näeb. Suurepäraselt sulevdamist näitab see, et minul meeslugajena ei tekkinud mingit võõristusefekti ja kõik meestegelased tundusid usutavana. Kogu tegevus käib naisterahva, aadliku tütre siseilmas, kus väise reserveerituse tagant tuleb esile see tohutu kirg, mida armastus on suuteline põhjustama. Ja see on usutav. Need väliselt ajuti täiesti irratsionaalsena tunduvad teod, mis meid mehi tihtipeale käsi ringutama panevad on siin läbi meie ette laotatud naise sisemuse muutunud psühholoogiliselt usutavaks. See on meeslugejale imetabane võimalus heita pilk sügavale naise hinge ja püüda leida vastust igavesele küsimusele – mida naised tahavad ja kui kaugele on nad valmis armastuse nimel minema.

See emotsionaalselt äärmiselt laetud lugu jätab varju kõik teised kogumikus avaldamist leidnud kirjatööd. Kümnenda Täheaja soovitusel piisab juba ainuüksi temast.

Õnneks ei ole see aga ainuke kiiduväärne lugu kogumikust. Tugeva esituse teevad ka tõlkejutud, kus on eestindatud tutvustust ilmselt mitte vajav George R. R. Martini, ning piiritaguse tugeva naisfantasy autori Ursule K. Le Guini lühilood. Ülejäänud Eesti algupärandite kohta ei ütle ma aga sõnagi, jäägu need lood igale lugejale endale avastada ja arvustada, sest „Sulavesi ja vereside“ on oma esituse meisterlikkuse tõttu juba lugu, mille nautimise nimel peab iga Eesti ulmehuviline, kes pole juubelinumbrit veel lugenud, lahkuma kodu turvalisest rüpest ning siirduma raamatupoodi või –kogusse. Küllap lehitsetakse siis läbi ka ülejäänud antoloogia.

Intervjuu: Raul Sulbi

Agur Tänav

1. Kuidas on juubilaril tervis? Kuna Täheaeg on jõudnud juba nii auväärse eani, siis kas toimetused ei ole mõelnud Kultuurkapitalilt küsida perioodilist tegevustoetust nagu kuulu järgi saavad mõned muud kultuuriajakirjad?

Tervis on hea, tänan küsimast! Vaim on tugev, kuigi kliimaatilised olud, milles elame, ei soodusta just sedasorti organismi elutegevust – kui nüüd kujundlikult rääkida. Kultuurkapitali perioodilise püsitoetuse küsimine on siiani jäänud meie ebaperioodilise ilmumiseloomu taha. Ehk siis uut lühiproosa vormis eesti ulmet, mida paberile trükituna välja anda, lisandub täiesti ebaregulaarselt ja me ei saa garanteerida, et näiteks kohustuslikud kaks numbrit aastas avaldamiskõlblikku materjali täis tuleks. Muidugi saaksime ju need numbrid tõlkeulmega ära täita, aga siis poleks see enam sisuliselt kultuurkapitali toetamisvaldkonda kuuluv asi. Iseasi, et ka väärt tõlkeilukirjanduse avaldamine võiks olla kultuurikapitalist toetatav, aga praegu igatahes pole.

2. Kui vaatad tagasi, siis millised on olnud parimad hetked nende aastate jooksul Täheajaga? Mida pead ise suurimaks õnnestumiseks või mis soojendab enim südant?

Kuna Täheaeg sisulisest küljest on nende kümne aasta jooksul olnud väga ebaühtlane ja justkui pidevalt oma teed otsinud, siis parim hetk minu enda jaoks oli 2010. aasta algus, mil sain täieliku kontrolli Täheaja väljanägemise üle enda kätte. Sellest ajast alates olen vähemalt ettevõtmise pakendiga 100% rahul. Paraku kaotasime aasta hiljem majanduskriisi tormituultes siseillustratsioonid – kummalisel kombel ongi Täheaeg olnud pigem selline pidevalt milleski rahulolematu, millegi poole püüdlev ettevõtmine. Kui sisu hakkab ülesmäge minema, on vorm pisut alla käinud, kui tõkelood tunduvad olevat taseme poolest paika loksunud ja rahuldustpakkuvad, hakkad väga palju kriitilist leidma algupärandeis jne jne. Suurim õnnestumine ongi ilmselt see, et me siiani elus oleme ja ilmume. Kõigi rahulolematuste kiuste. Sest mina ise olen väga harva tulemusega rahul.

3. Juubeli-Täheaja eessõnast ilmneb, et oled proovinud aastate jooksul kätt mitmeigi ulmeajakirja loomisel. Mida oled õppinud aastate jooksul ulmeajakirja/antoloogia toimetaja ja koostajana?

Peamiselt seda, et Eesti suuruses riigis turumajanduslikel alustel töötavat ulmeprojekti teha ei saa. Punkt. Kõik, kes arvavad, et nad võiksid ennast ulmetõlkimist-

est või -kirjutamistest mingilgi määral ära elatada, elavad hullumeelses luupainajas. Need, kes usuvad, et neile ei maksta kaastööde eest või on saadavad honorarid näruselt väiksed sellepärast, et kirjastajad saaksid šampanjavannis supelda ja ennast vahukoorega kokku määrada, nojah, neil soovitan proovida ise praktilise kirjastamisäri majandusjuhi ametit või siis valida mõnda parteid, kelle meelest kultuur ei tähendaks spordisaale, uusi ujulaid, teaduskeskusi ja koorilaulu või muusikaliteatreid.

Peamine, mida ma olen nende aastatega õppinud, on pidev motivatsiooni uuesti leidmine, sest väga tihti on kogu sellest tegevusest saadud tunne ikka väga nutunenärune. Eestis ju kedagi ei kiideta, ikka ainult sõimatakse ;) Ega ma isegi olen vist selline inimene, aga mis mind kriitika juures alati häirinud on, on selle juures argumentatsiooni, analüüsi ja konkreetsete objektiivsete motiivide puudumine. Kriitika on meil nagu üks suur emotsioonidetu.

4. Kuidas leiad Täheaga kaastöid? Millised oleks soovitus autorile, kui ta otsustab saata Täheajale kaastöö, kas siis artikli või ulmeloo?

Kaastööd tulevad kas avalikult välja hõigatud reklaami peale, mida teen Täheaja veebilehel ja ulmelistis, otse kirjastusele Fantaasia laekuva materjali hulgast või teinekord ka otse autorite poole pöördumise tulemusel. Artiklite osas oleks potentsiaalsele kaasautorile põhiline soovitus ikka enne minuga teema läbi arutada, sest Täheaeg kindlasti ei kajasta kõiki ulmega seonduvaid valdkondi, me oleme ikka äärmiselt ja eksklusiivselt ilukirjanduskesksed.

Ilukirjandusliku kaastöö autorile oleks igavene ja igikestev palve - jätke oma kaastöö palun kujundamata! Tegelikult on angloameerika ulmes juba sajandi eest vähemalt välja töötatud n-ö. kaastöö vormistamise hea tava - mille leiab kerge vaevaga ka internetist, näiteks SFWA kodulehelt, aga ma pole endas leidnud jõudu seda eesti keelde ümber panna või veelgi enam, seda reaalselt nõudma hakata, kuna igapäevaselt meediavaldkonnas leiba teenides näen ma kaunis hästi, milleks isegi kõrgharitud eestlased võimelised on ja milleks mitte. Tuuleveskite peale mina oma aega ei kuluta ;)

5. Kui vaatad tagasi kõigile antoloogiasarjas avaldatud lugudele ja võttes arvesse ka viimast ulmejutuvõistlust, siis kuidas kommenteerid selle taustal Eesti ulme olukorda esimesest Täheajast kuni juubelinumbrini?

2002. aastal, kui Täheaeg alustas, domineeris meil ikka tugevalt žanriulme, selle nimel oli aastaid tööd teinud nn. Marduse-grupp, aga eriti võimsalt oli selle suuna kirjandusmere laineharjale viinud 1998. aastal alusta-

nud Algernoni põlvkond: au sees oli korralik pikk faabulaga lugu, soovivatult fantastilises settingus, tugevate ulmeliste elementidega ja ulmebutafooria taustal, samas ambitsiooniga olla ikkagi ka hea kirjandus selle sõna kunstilis-kultuurilises tähenduses, selmet teha kirjandust kui mängu, hobi, harrastust, ühist ajaviitmis-moodust.

Hilisemad suundumused on näidanud sellest laadist eemaldumist. Lood on läinud kuidagi lühemateks, juhulikumateks, süžeearendus, taustatöö ja detailidega töötamine on tüütu ja vaevanõudva tegevusena tagaplaanile kadunud, aga kui just ka viimasele jutuvõistlusele mõelda, siis eelkõige on kadumas klassikaline ulme ise, see on asendumas olmega. Lood saavad uue ajal üha enam argise settingu, olles ulme vaid nime poolest, sisse tuuakse mingi õrn-sürreaalne element. Eks eriti jutuvõistluse valguses saab väita, et meilegi on kohale jõudnud tüdrukuteulme, moodsas linnamiljöös toimuvad inimsuheteseebikad õrnas fantastikasoustis. Armu- ja hirmulugusid tuli võistlusele palju, aga kui hakkasid vaatama, et kas on ka sisulist põhjust, miks tekst ulmeloona välja on mängitud, nägid, et selline põhjus puudub täielikult. Suuremal osal autoreist (ja ma ei räägi ju niivõrd esikümnest kui ikka kõigist laekunud töödest – kuigi trendi näitab tegelikult ka esikümme) puudub tegelikult see teatav _ulmetunnetus_ ja armastus just selle žanri vastu, ulme on pigem praegu mood, trend. Sellesse on praegu pop riituda.

6. Millised ulmelood sulle endale kõige enam lugemishuvi pakuvad? Milliseid maailma ulme suundumusi sooviksid Eestis ulmekirjanduses rohkem näha?

Nagu eelmisest vastusest aru võib saada, siis sellised lood mulle ei meeldi, ma ise loen ikka tugevalt ulmelise settinguga korraliku detaili- ja karakterilooming ning süžeearendusega n-ö. rikkalikku, täielikku kirjandust. Moodsad vehkle- ja veiklemissed slipstreami äärealadel ja vaimses hämarolekus pole mulle kunagi istunud. Minu meelest peab hea ulmeautor eelkõige armastama sügavalt ja raskelt ulmelisi maailmu, fantastilise tegevuskohti ning teiseks peab tal olema tung jutustada põnevat ja keerukat lugu. Kui selline ulmetraditsioon on olemas ja kahe jalaga tugevalt ennast keskpõrandal defineerinud, siis seal kõrval võivad mu poolest rahumeeli eksisteerida ka igasugused hämaroleku kirjeldused, päkapiku nägemised pudelipõhjas, esimese armastuse romantilised õhkamised haisval kõdulahasel öisel kalmistul või muu taoline.

Küsimusepüstitus, et milliseid muu maailma suundumusi sooviksin Eestis enam näha, on pisut vale. Ma esiteks sooviksin rohkem näha eesti ulmekirjandust üldse. Ja edasi: segast, hämarat, olmerealistlikku, žanresegavat osatakse meil teha küll, aga igatsust tunnengi ma just klassikalise põneva loo järele. Muu

maailma ulmes on eri aastakümneil domineerinud erinevad eksperimentaalsed (uus laine, küberpunk) või moesuunad (alternatiivjalugu, aurupunk, noorema naissoo vampiirikad), aga selle kõige kõrval on seal kesksena alati säilinud need klassikalised korralikult väljajoonistatud tegelastega ja värvikates-fantastilistes väljamõeldud maailmades arenevad suured süžeed. Seda ma igatsengi eesti ulmes kõige rohkem näha. Rohkem ambitsiooni hea ja allahindluseta meelelahutuse järele, rohkem kirjutamistungi kirjutamismängu asemel ning keskendumist kolmele vaalale: tegelased, maailm, süžee. Alustuseks võiks iga algaja autor võtta kätte näiteks Ain Raitviiru kultusantoloogia „Lilled Algernonile“, valida sealt mõne endale eriti kordamineva, muljetavaldanud loo ning püüda ise tolle eeskujul midagi sarnast teha: värvikas maailm, keerukas sündmustik ning valusateks valikuteks sunnitud tegelased.

7. Mida arvad „teoreetilisest ulmest“ ehk ulmealaste artiklite avaldamisest Eestis, sellest läbi aastate ja praegusest seisust?

Kuna korralik ulmeajakiri pole Eestis kunagi jalgu alla saanud ja pole tegelikult aastatepikkust teema- või ülevaateartiklite traditsiooni, siis on raske midagi laiemalt arvata. Eks aegajalt teeb keegi ikka mõne filmi-, meedia-, koomiksi-, mängu- või muu sarnase nähtuse kohta kuhugi ülevaateartikli, aga nende taset ongi kurnis võimatu mingigi fooni või traditsiooni puudumise tõttu hinnata.

Mis nüüd kirjandusteadust puudutab, siis on Eesti ikka ja jälle nii väike, et meil ongi iga asja või ala peale üks, parimal juhul kaks tegijat. Nii ka selles vallas, mõtlen Andrus Orgi ja Jaak Tombergi. Teise uurimusi olen vähem lugenud, aga Andrus Orgi peamiselt Keeles ja Kirjanduses ilmunud kirjandusteaduslikud artiklid algupärase ulme ainetel on vägagi põnev lugemine olnud. Ameerikas hakkas ulme ennast ülikoolide kirjandusteaduskondadesse sisse murdma 1950ndail ja süvaanalüüsi juurde jõuti ehk 70ndail aastail, selles mõttes jällegi... kurvastada nagu pole põhjust, meie olusid ja suurust arvestades, kuigi eestlaste rahvaarvu ja sellest tulenevate võimaluste ehk täpsemalt võimatuste peale mõtlemine on alati teema, millega tuju nulli viia.

8. Kui heade artiklikirjutajate ja ulmeteemaliste artiklite arv Eestis suureneks, kas suureneks nende osakaal ka Täheajas?

Ei ole kindel, kuna eelkõige on Täheaja funktsioon siiski just ilukirjanduse, lühiproosa avaldamine, artiklid-arvustused-ülevaated on alati olnud ikkagi sekundaarne lisamaterjal väikese värvi juurdeandmiseks, mitte suur eesmärk omaette.

9. Kas ulmekirjandusalaste artiklite jaoks võiks sinu arvates olla Stalkeril eraldi kategooria?

Kuu arvustus

Raske öelda, ma ise loen ainult kirjanduslike fenomenidega seotud artikleid, nonfictionit. Filmi-, mängu-, koomiksi- jmt maailm mind ennast väga ei huvita, sestap ei loe ma ka vastavaid artikleid väga regulaarselt, aga just selliseid artikleid ilmselt küsimuses silmas on peetud, kuna mulle pole silma torganud ulmeKIRJANDUSEalaste artiklite ilmumise meeletut kasvu.

Iseasi, et juba Stalkeri-auhinna loomise ajal ja esimesil aastail arutasime tõsiselt võimaluse üle luua kriitikaauhinna kategooria... eri põhjusil see loomata jäi, aga arvustamine, peamiselt küll BAASis ja algusaastail ka Algernonis, levis, arenes ja vohas ju mühinal. Probleemiks toona jäi auhinnale kandideermiseks kõlbulike kriteeriumide määratlemise raskus. Aga seegi mure on nüüdseks lahenenud, sest juba aastaid on olemas BAASi kuu arvustuse preemia, mis kenasti seda kriitikaauhinna rolli täidab.

Täheaja tegemistel võivad fännid silma peal hoida blogis:
<http://taheaeg.wordpress.com/>

Kolmapäev 04. aprilli hommikul kogunes Eesti vanima ja autoriteetseima ulmekriitika auhinna - Baasi Kuu Arvustuse - žürii ja vaagis märtsikuus laekunud retsensioone.

Märtsikuu jooksul avaldasid ulmehuvilised BAASis oma arvamust kogunisti 135 korral, mida tuleb lugeda üsna viljakaks perioodiks. Eriti torkas märtsikuu silma pikkade arvustuste poolest: 10 arvustust olid pikemad kui 4000 tähemärki ja 24 arvustust pikemad kui 2000 tähemärki - see teeb ainult rõõmu. Mitmete pikemate sõnavõttudega jäid silma Raul Sulbi, Aasa Tamm, Urmas Roolaid jmt. Ühe tähemärgi pikkuseid - ainult hinnet sisaldavaid - „arvustusi“ oli 17.

Tuleb tunnistada, et olin mitmete asjalike arvustuste vahel valimisega tõsiselt kimpus.

Pikki ja üle keskmise sisukaid arvustusi on kirjutanud üks uus BAASi tulija - Aasa Tamm. Näiteks tema arvustus Strugatskite: „Gadkije lebedi“ kohta või Liina Laksi jutu: „Väike needus“ kohta. Siiski vähendab Aasa Tamme arvustuste väärtust (minu silmis) veidi liiga tekstist kõrvale kalduv muljetamine - erit kuu pikimas arvustuses Stephen Kingi „Everything’s Eventuali“ kohta. Ma tean juba, et ta suitsetab, sõidab bussiga, raiub hommikuti puud jne (ja tore on), aga...

Traditsioonilises headuses esines Raul Sulbi, kelle nägemust Tarlapi „Roheliste lippude reservaadi“ kohta sai laiendatud kujul lugeda ka 31. märtsi Postimehest.

Silma jäi veel Joel Jansi mõttelõng Andrzej Sapkowski (tuli ikka õige kirjapilt) kogumiku ainetel, Eesti ulmefändomi l’enfant terrible’i Lauri Lukase arvustus Triinu Merese jutule ja mitmed Sulbi ja Urmas Roolaiu retsensioonid.

Andku kõik teised märtsi tublid arvustajad mulle andeks, aga auhind läheb seekord hoopistükkis Maniakkide Tänavale, kes tutvustas meile Heidi Raba romaani „Lili Remma ja gongapuuahaldjas“, vabastades mind ühtlasi kiusatus-est seda raamatut lugeda. Tekst on siin

Hoian põialt, et järgmisel kuul saab karika mõni märtsis minu poolt äramärgitutest. Palju õnne Maniakile ja jõudu tööks žüriis.

Silver Sära

Taas algab Stalkerihääletus

Jüri Kallas

Eesti ulmefännide iga-aastane kokkusaamine Estcon pole enam mägede taga. Estconil kuulutatakse välja ka Eesti ulmeauhinna Stalker iga-aastased võitjad.

Kuigi auhinda antakse välja juba alates 1998. aastast, leidub igal aastal inimesi, kes sellest esmakordselt kuulevad. Ja siis kerkib taas üles ka ports küsimusi, mis vanadel olijatel ammu selgeks vaieldud. Alljärgnevalt püüan vastata kõige levinumatele küsimustele, mis puudutavad ulmeauhinda Stalker.

Kes otsustavad auhinna võitjad?

Lugejad. Hääletuses võib osaleda igaüks, kes on lugenud läbi teatava hulga möödunud kalendriaasta jooksul eesti keeles ilmunud teoseid ja suudab nende hulgast järjestada kolm parimat.

Kui palju on “teatav hulk teoseid”?

Loomulikult ei saa nõuda, et hääletuses osaleksid vaid inimesed, kes on läbi lugenud kogu möödunud kalendriaasta jooksul ilmunud ulme. Teoreetiliselt saab osaleda ka inimene, kes on mingis kategoorias läbi lugenud vaid kolm teost ja kes need siis paremusjärjekorda paneb. Loomulikult oleks parem, kui hääletaja ei piirduks vaid kolme loetud teosega...

Kas peab hääletama kõigis kategooriates?

Ei, kindlasti mitte. Kui mingi kategoorias ei suudeta kolme parimat järjestada, siis võib selle vahele jätta... võib ka vaid ühes kategoorias hääletada.

Olen küll lugenud kümneid teoseid, aga ma tahaks ühelegi neist mitte ühtegi punkti anda?

Ega kedagi sundida ei saa. Samas, üks eesti autorite looming ja eesti keeles ilmuv tõlkevalik on just selline, nagu ta on ning hakata seda mõõtma mingi abstraktse geniaalsuse mõõdupuuga poleks just eriti arukas. Valida saab siiski sellest, mis valikus on – mitte sellest, mis seal olla võiks.

Ma loen väga palju võõrkeeltes ning seetõttu pole ma tõlketeoste kategooriates olevaid teoseid eesti keeles lugenud. Kas ma võin hääletada võõrkeeles loetu põhjal?

Kui teos on nimekirjas ja te olete seda lugenud mõnes teises keeles, siis muidugi. Tõlketeoste puhul tahame siiski esile tõsta kirjastust ja tema tõlkevalikut (kuigi ka tõlkija leiab äramärkimist) ning seetõttu pole eesti keeles lugemine kohustuslik.

Kas see nimekiri hõlmab tõepoolest kogu möödunud aasta jooksul eesti keeles ilmunud ulme?

Tõenäoliselt mitte! Ükski nimekiri ei saa olla täiuslik ning keegi ei julge ilmselt ka väita, et Stalkeri nimekiri

seda on. Samuti puuduvad sellest nimekirjast kordustrükid. Küll on see nimekiri antud ajahetkel võimalikult täielik ja täiuslik.

Miks mõnel autoril on nimekirjas vaid osa eelmisel aastal ilmunud tekste?

Suure tõenäosusega on puuduolevad tekstid ilmunud eesti keeles mõnel varasemal aastal... võimalik, et juba aastate eest.

Miks on nimekirjas nii palju teoseid, mille ulmelisus on kaheldav?

Nimekiri kajastab nii eestikeelset kirjastuspilti, kui ka suundumusi maailmas üldiselt. Tänapäeval lihtsalt on nõnda, et peaaegu iga teine teos sisaldab ulmelisi elemente.

Kas poleks arukam, kui ulmeauhinda antaks välja ainult tõelistele ulmeteostele?

Tõelised ehk siis žanriulmekad võivad reeglina niikui-nii, sest põhiliselt osalevad hääletuses siiski ulmefännid. Keeruline on teha vahet, et kus läheb see tõelise ja mitte nii tõelise ulme piir – igal inimesel on selles küsimuses reeglina oma seisukoht.

Siis võiks ju nimekirjas olla ainult ulmekirjanike teosed?

Kes hakkab otsustama, et kes on ulmekirjanik ja kes pole... ja mis juhtub siis, kui ulmekirjanik kirjutab piiripealse teose, või täiesti mitteulmelise teose...? Kõiki neid võimalusi on tegelikult kaalutud...

Kas keegi üldse hääletab nende kahtlase ulmesisaldusega teoste poolt?

Ikka hääletatakse. Inimesed on erinevad ning paljud ei loe ainult ulmekaid. Ka annab taoliste teoste olemasolu nimekirjas võimaluse osaleda hääletuses neil lugejatel, kes ehk nii palju ulmekaid ei loe, kuid kellele eestikeelse ulmekirjanduse hea käekäik siiski korda läheb.

Aga on sellel auhinnal üldse mingit mõtet?

Ikka on. Mõni raamatupood on võiduteoseid märgistanud sildiga “Stalkeri võitja”. Seda on teinud ka kirjastused ning ka meediast käib see info läbi. Stalkeri võit on toonud mõnele autorile suisa raamatulepingu. Loomulikult on igasugused edetabelid ja auhinnanimekirjad vaieldavad, aga mingi pildi asjade seisust need siiski annavad.

Kas ma võin seda nimekirja ka oma tuttavatele soovitada?

Kindlasti! Igasugune promotöö on teretulnud, aga spämmida siiski ei maksaks.

Huvilised võivad selle aasta Stalkeri hääletusnimekirja leida aadressilt:

<http://ulme.ee/Stalker>

HÖFF 2012

J. J. Metsavana

27. – 29. aprill toimuv Haapsalu Õudus- ja Fantaasiafilmide Festival (HÖFF) on kevadeti Eesti muda- ja merepealinna Haapsalu vallutatav kolmepäevane õudus- ja fantaasiafilmide maraton. HÖFFi programmis kohtab viimaste aastate parimaid õdva- ja fantaasiafilme, unustatud klassikat, trash-, kultus-, friigi- ja ekstreemkino ning ka puhtakujulisi teadusliku fantastika žanri kuuluvaid teoseid.

Sel kevadel, Eesti filmi juubeliaastal, vaatab HÖFF tagasi Eesti kultusfilmide ajalool. Festivalil linastuva kraami hulgas jõuab ekraanile ka Nõukogude ajajärgu kultusklassikasse kuuluv Poola-Eesti koostööfilm „Madude Oru needus”. Lisaks Madude orule tulevad näitamisele ka kaks Moskvas filmimehe ametit omandanud Raul Tammeti praktiliselt suurel ekraanil seninäitamata lühifilmi „Soolo” (1979) ja „Pulmapilt” (1980), mis ühtedena esimestest käsitlesid Nõukogude Eesti filmis UFO ja tulnukate temaatikat. Peet Vallaku novelli „Lodjavahi surm” alusel vändatud „Soolos” astub ühe ufonaudina üles Gunnar Graps, aasta hiljem valminud „Pulmapildis” mängib koos Rein Areniga „tulevikumeest” aga Lembit Ulfsak.

Üks maiuspala, mis festivalile tee leidnud on veel „Robocop“. Kultuslik 80-endate ulmemärul cyborgpolitseinikust, kes futuristlikus ja düstoopilises tulevikulinnas karmi käega korda loob.

Miks „Robocop“ just praegu näitamisele tuleb? Eks ikka seepärast, et Verhoeveni filmid on hetkel popid! ROBOCOPi uusversiooni, kus idealistlikku tehisevõmmi asub kehastama Rootsi näitleja Joel Kinnaman, peaks nägema järgmisel suvel. Juba mõne kuu aja pärast rõõmustab aga kõiki ulmefänne Verhoeveni 1990. aastal valminud suursaavutuse „Total Recall“ remake Colin Farrelliga peas. Seega tagumine aeg vana klassik suurelt ekraanilt üle vaadata.

Veel võiksid ulmesõpradele küllap huvi pakkuda teosed nagu „Manborg“. Höffi veeb ütleb ise selle kohta järgnevat: Põrguväravad on avatud. Valla pääsenud kurivaimud ja demonid tapavad enamiku Maa elanikkonnast ning sunnivad väheseid ellujäänuid omavahel telekaamerate ees elu ja surma peale võitlema. Saatanasigitiste laastustööl tuleb ette vaid üks takistus, ent see pole ei inimene ega masin – peagi saavad põrgulised tunda Manborgi määratud väge.

Põnev paistab ka 4000 dollariga filmitud „Invasion of Alien Bikini“.

Selle peategelane, kes on andnud auvande kaitsmaks abituid Seouli tänavail, päästab ühel õhtul kahtlaste meeste küsisist kaunitari Ha Monica, kelle oma koju

toibuma viib. Tõestades end, nii muuseas, üllatavalt tugeva ja igatepidi eeskujuliku mehena, huvitub Ha Monica vuntsipaari omanikust aina enam, kuniks võrdlemisi süütut lauamängu mängides selgub, et asi, mis Ha Monicat tegelikult erutab, on Noore Püssi sperma. Ha Monica võrgutamise läheb aga luhta, sest tänavakangelane on lubanud enne abieluvannet naistega mitte mestis olla. Nii kuulutades ei tea aga Noor Püss seda, et Ha Monica võluva büstiga inimkehas on tegelikult tulnukas, kellel on jäänud loetud tunnid selleks, et viljastatuna tagasi koju pöörduda. Olelusvõitlus võib alata.

Ja kui halbade B-filmide soolikas ikka veel nälgaselt koriseb ja lisa nõuab siis saab ette võtta Eesti juurtega lavastaja Bill Rebase „HIIDÄMBLIKE SISSETUNG“i, Kus saab näha nii hiiglaslikeks putukateks maskeeritud volkswageneid, kohutavalt viletsat dialoogi kui ka muid jaburusi.

NB!

Viimase hetke üllatusena on selgunud ka HÖFFi uus avafilm – Soome kõigi aegade kalleim ning üks kõigi aegade vaadatuim mängufilm Iron Sky ehk „Raudtaevas”. Tegemist on soome filmirežissööri TIMO VUORENSOLA (Star Wreck) musta huumorit täis ulmekomöödiaga, mille tegevustik leiab aset 2018 aastal, kui peale Teist maailmasõda Kuu tumedale poolele põgenenud natsid tulevad Maad tagasi oma valdusse võtma. Sündmuste katalüsaator on mustanahaline ameerika astronaut James Washington (Christopher Kirby), kes kogemata maandub oma kosmosesüstikuga salajase natside baasi lähedusse ning vangilangeb, mistõttu Kuu Führer (legendaarne Udo Kier) otsustab, et tund planeet Maa tagasi vallutamiseks on varem tulnud, kui ta ootas ning võimalust ei tohi kasutamata jätta. Neljas Riik peab tegutsema!

HÖFFil näeme! ja tõenäoliselt saab kohapeal toimunut pikemalt lugeda maikuu Reaktoris, sest toimetuse plaanib saata kohapeale asja uurima koguni kaks püstitolreporterit.

John Constantine, Hellblazer

Kauri Lepik

John Constantine sündis 10. mail 1953 Liverpoolis. Tema vanemad olid Thomas ja Mary Ann Constantine. Johni ema suri sünnitusel, tal on 7 aastat vanem õde Cheryl ja sünnitusel avastati, et ema kõhus oli ka veel teine laps, Johni kaksikvend, kes oli paraku lämbunud.

Tegelikult võib maailma kuulsaima ahelsuitsetaja, poliitiliselt ülimalt ebakorrekse ja lahutamatu kollast vihmamantlit kandva kõikmõeldavate ning mõeldamatute deemonitega asju ajava maagi sünniajaks pidada ka 1985. aasta juunit, mil too noort Stingi meenutav üli-*cool* tegelane esimest korda Swamp Thing Vol. II #37 lehekülgedel maailma ette astus. Constantine'i isaks võib samahästi pidada elavat legendi, **The League of Extraordinary Gentlemen**'i, **V for Vendetta**, **Watchmen**i ja suure hulga veel teiste koomiksiste loojat Alan Moore'i. Alan Moore selle osavalt hea ja paha, lubatud ja lubamatu, musta ja valge, valguse ja varju piirimaal balansseeriva pahelise, küünilise, sarkastilise ja kõigile oma sõpradele hukatust toova karakteri väljamõtteleja oligi. Moore tahtiski luua okultismis kodus olevat, küünilist ja pahelist, kuid mitte kurja ja õela maagi tegelaskuju. Kunstnikud Rick Veitch, Stephen Bissette ja eriti John Totleben jälle olid vaimustuses The Police'ist bändina ja Stingist selle frontmanina ja nad tahtsid väga joonistada umbes sellist tegelast, nagu Stingi mängitud Ace „Quadrophenias“. John Constantine oli sündinud.

1988. aastal sai maailmakuulus maag omaette sarja, Hellblazer nägi ilmavalgust. Algselt pidi sarja nimi olema Hellraiser, kuid kuna täpselt samal ajal linastus Clive Barkeri *horror* lühiromaanile „The Hellbound Heart“ põhinev film, vahetati maag John Constantine'i seiklustest rääkiva koomiksisarja nimi juba enne august Hellblazeriks. Nimi ei riku meest, tänapäeval on Constantine määratult kuulsam kui samuti sugugi mitte pahad Pinheadi ja teiste cenobiitide õudustäratavate tegude kroonikad. Algul ilmus igakuine Hellblazer DC Comicsi all, 1993. aastal eraldas DC Comics täiskasvanud lugejate jaoks omaette *label*'i Vertigo, mille kroonijuveeliks Hellblazer sai. Hellblazer on Vertigo ainus algusest peale kuni tänaseni vahetpidamata jätkunud sari, ühtlasi on ta ainuke, mis on vastu pidanud algusest peale. Teised sarjad, mis alustasid samal ajal on ammuilma kas lõppenud või lõpetatud.

Et millest see sari siis räägib? Hellblazeri maailm on väga sarnane meie omaga, praktiliselt ongi meie maailm... kuid Hellblazeri maailm on pungil täis maagiat, kurje ja veel kurjemaid jõude, kõiksorti deemoneid, põrguvürste, piinatud hingesid, okultis-

mi, šamanismi, kehast eraldumisi ja eelkõige ikkagi igasugu erinevaid salateadusi. Sarjas ei näidata praktiliselt üldse, kuidas Liverpooli poisist Johnist kõikvõimas okultist ja maag sai, kes sarja hilisemates osades lüpsab, narritab, tõmbab tillist ja keerab ümber sõrme kõik Põrgu kolm valitsejat alustades Esimesega Langenuist, mis siin vähematest deemonitest rääkidagi. Kusjuures ka need väiksemad deemonid kiusavad, piinavad, tapavad ja tirivad eksinuid Põrgusse. Täevast eriti ei näidata kuid keskaegselt, otse hieronymos-boschilikult lopsakas Põrgu on läbiv koht sarjas. Constantine ise on seal käinud nii palju kordi, et keegi ei jõua neid kokku lugedagi, mis on seda hämmastavam, et tema hing on Põrgus ihaldatuim autasu, mida püüavad kõik deemonid eesotsas hanekstõmmatud Triumviiraadiga. Peale Saatana ja tema vendade on pikaajalisemad arved Constantine'ga õiendada demon Nergalil, kes oli otsene osaline Constantine'i elus kesksel kohal seisvas nn. Newcastle'i intsidendis, kus Johni tahtmatu tegevuse tulemusena sattus Põrgusse süüta lapse Astra Logue hing. Loomulikult on demon Tähelapseks muutunud Astra Logue hiljem sarjas plaksti kohal. Läbivaid tegelasi jagub, demon Nergali järjekordse kättemaksukatse lahtirullumist ja kulmineerumist teab lugeja juba oodata ja tervitada nagu vana tuttavat.

Kõike mis sarjas juhtub, on siin võimatu üles lugeda: tänase päeva seisuga ulatub igakuiste üksiknumbrite hulk 250ni, lisaks lugematu hulk erinevaid *special*'e, jõulunumbreid, ühe-korra-lugusid, erinevate tähtpäevade spetsiaale jne. *Story arc*'ide kaupa uuesti väljalastud *trade papebackide* ehk klassikaliste koomiksikõidete arv on hetkel 34, lisaks igasugu kõrvalseeriaid, nagu näiteks Johni kauge esiema Johanna Constantine'i seiklused Prantsuse revolutsiooni ajal, Haiiti voodoo-preestri Papa Midnite'i juhtumused, Constantine'i kõige ustavama, aga ka kõige rumalama sõbra taksojuht Chas'i seeria jne jne. Muide, kogu Constantine'i sarja ei ole hetkel kogutud köidetena välja antud, 250s reas haigutavad suured tühimikud, milledest märkimisväärsim oleks osad 84-128, mis on seni ilmunud ainult igakuiste vihikutena aastail 1995-1999. Loodetavasti need siiski taasavaldatakse.

Maag Constantine'i peadpööritamapanevaid juhtumusi on kirjutatud suur hulk erinevaid stsenaariste ning paberile pannud niisama suur hulk erinevaid kunstnikke. Constantine'i isa oli küll Alan Moore, kuid tema seiklusi hakkas kirjutama Jamie Delano. Delano esimest 40-t osa peetakse „klassikaliseks“ Hellblazeriks. Tema andis Moore karakterile kuju ja sisu. Constantine'i vahetpidamatu ja pidev ahelsuitsetamine ning tagasihoidlikult öeldes mitte just karsked eluviisid on Delano looming. Samuti ka Newcastle'i tragöödia ja sellele järgnenud Constantine'i viibimise vägivaldsetele vaimuhaigetele mõeldud Ravenscari haiglas ning pidev enesesüüdistamine ja depressioon. Constantine'i tegelaskuju kallal on kätt proovinud veel terve hulk nimesid, kes koomiksimailmaga sina peal olevatele muidugi tutvustamist

ei vaja: Grant Morrison, Warren Ellis, Garth Ennis, Brian Azzarello ja Mike Carey muuhulgas, kuid nemad pole ainukesed. Kunstnike arv on nii suur, et neid siin üles lugema hakata on mõttetu. Huvitava triviana võiks siinkohal ära mainida fakti, et John Constantine tege-laskujuna vananeb. Kui Bättmän Bruce Wayne on juba üle 70 aasta täpselt sama noor, kui esimest korda välja ilmudeski, siis Constantine järjest vananeb ja kunstnikel, kes teda praegu joonistavad palutakse silmas pidada fakti et neil tuleb joonistada ahelsuitsetavat ja ohtralt alkoholiga kurku niisutavat 59-aastast.

Suur hulk erinevaid kirjutajaid ja joonistajaid tähendab muidugi, et tase on ebahütlane. Äärmiselt särava osa järel võib tulla parimal juhul õlgu kehitamapanev mittemidagiütlev uimerdamine, täidetud suvalise lobaga. Selline teatav hüplikkus on paratamatu, igal autoril ja kunstnikul on oma stiil ja etteantud raamidesse surumine õnnestub teinekord paremini ja teinekord... mitte nii hästi, nendime diplomaatiliselt.

Constantine'st on loomulikult ka film tehtud, mida allkirjutanu pole küll näinud ja vaevalt et näebki, kuid mille kohta võib kohe öelda, et panna Keanu Reeves mängima blondi britti, küünilist sarkasmi maailma-meistrit ja Londoni tänavate kuningat on sama tobe kui paluda kultuuriministril kaaluda ulmekirjanduse asetamist riiklikult soositud materjalide hulka. Minu arust pandi filmi puhul peategelase valikuga kohe kõvasti puusse, ja noh, tohutult mahuka materjali surumine paari tunni sisse, nii et filmivaataja ka midagi taipaks on võimalik ainult tohutute kärbete, ülehüppamiste, mugandamiste ja muutmiste hinnaga. Põgusate, siinseal nähtud katkendite järgi ei oska ma küll öelda, kas film on hea või halb, aga Hellblazeri sünget maailma seal küll pole.

Mida öelda lõpetuseks? Vahest seda, et John Constantine'i maailm on küll läbinisti satanistlik, okultne, äärmiselt vägivaldne ja õudustäratav, kuid samas ka täpselt sama põnev, huvitav ja kaasakiskuv, nii et kord sinna sisenenuna on juba väga raske sealt väljuda. Vahe tema ja meie maailmaga on tegelikult õhkõhuke. Constantine'i isa Alan Moore väidab, et on reaalses elus kaks korda kohtunud John Constantine'i endaga, Londoni öös pubiringil loomulikult. Ühe korra vaatas möödud Constantine Moore'le otse silma, noogutas ja kadus nurga taha. Moore talle järele minna ei julgenud. Teisel korral astus Constantine Moore'le ligi ja sosistas talle kõrva lause, mille jätan sündsuse huvides tõlkimata, ja mis sobiks ka ülihästi lõpetuseks:

„I'll tell you the ultimate secret of magic. Any cunt could do it.”

JAFF 2012

J. J. Metsavana

6. JAFF toimub 27.04 - 06.05 Tallinnas ja 14.05 - 20.05 Tartus.

JAFF ehk Jaapani Animatsiooni Filmifestival on juba aastast 2007 toonud meie väikse Eesti kinolinadele tõusva päikese maa animeeritud suurteoseid. Kuigi iga aasta on räägitud, kuidas see nüüd jääbki viimaseks ja järgmist festivali küll enam välja ei vea, toimub see siiski ka sel aastal ja järjekorranumber on visalt kuueni kasvanud.

Nagu enamuse festivale, alustas ka JAFF väiksel. Esimesel festivalil oli vaid käputäis filme ja valdavalt Studio Ghibli toodang, kust pärit siis meie maal veidi tuntumad animefilmid nagu “Vaimudest viidud”, “Howli liikuv kindlus” ja isegi väljapool JAFFi kinodesse jõudnud “Ponyo mäe otsas”.

Aastatega on aga kasvanud nii filmide valik kui hulk. Lisaks läbi ajaloo hinnatud filmidele on meieni toodud Jaapani filmifestivalide võitjaid ning verivärsked suurteoseid. Üks sellistest oli 2010 aastal 4. JAFFi raames linastunud “Evangelion 2.0: Murdumine” – vaieldamatult oma aasta oodatuim animefilm. Samal ajal, kui iga eestlane võis minna kinno ja Evangelioni originaalfilmirullilt vaadata, oleks fännid ülejäänud maailmas andnud vasaku käe kasvõi halva camripi eest.

Kes tahab ka sel aastal maailma animefänne kadedaks teha, siis vaatama tasuks minna vaevu kaks kuud tagasi Jaapanis esilinastunud “Berserk kuldajastu” esimest filmi. Tegemist siis mehisusest nõretava pseudokeskaegses ühiskonnas inimloomuse üle arutleva seikluspõnevikuga. Põhiprogrammist leiab lisaks Berserkile ka teise eeskätt meespublikule mõeldud teose - “Redline”. Kui sulle meeldivad autod, naised, tulevikumaastikud ja unz-unz kombineerituna kaunilt viimistletud kesta, siis võib-olla leiad just siit oma uue armastuse.

Üleüldiselt ei tohiks selle aasta programm ulmefänne külmaks jätta. Eraldi alamprogramm “Klassika” koondab endast kolme väga eri ajajärgust pärit ulmefilmi: 1988. aasta “Akira”, 1995. aastat pärit, kuid 2008 aastal uue kuue saanud “Hing anumad” (Ghost in the Shell) ning 2007. aasta kohta päris päevalt 3D animatsiooni kasutanud “Appleseed Ex Machina”.

Kerget ja romantilist, kuid samuti ulmelist maailma pakuvad Makoto Shinkai filmid, kes on sel aastal põhjalikumalt luubi alla võetud. “Pilvede taga” ja “Kauge tähe hää” on eelnevatel JAFFidel juba linastunud, kuid “Unustatud hääle püüdjad” pakub täiesti uusi kauneid hetki ja närvikõdi.

6. JAFFilt leiab ka nostalgitsemisvõimalust. Nimelt näidatakse lisaks Vene, Jaapani ja Lõuna-Korea nukuaanimatoorite koostöös valminud uusversioonile “Potsatajast” ka nelja nõukogudeaegset lühifilmi lasteraamatu “Krokodill Genä ja tema sõbrad” ainetel.

Lühifilmide programme on tulemas teisigi, kuid kõike ei saa ka ette ära rääkida. Ülejäänud filme ja nende kirjeldusi saab vaadata aadressilt <http://www.animefest.eu>.

Google targad prillid

J. J. Metsavana

Tundub, et ulmekirjanikud on ühe asjaga taas veidi mööda pannud. Nimelt on palju kirjanikke eesotsas küberpungi klassikute Gibsoni ja Bruce Sterlinguga'iga ennustanud, et tulevikus arvutite ning võrkude arenedes kaugenevad inimesed reaalsest maailmast üha enam sukeldudes erinevatesse virtuaalsetesse maailmatesse.

Reaalsus teeb aga omad korrektuurid. Lahknemise asemel need maailmad hoopis kipuvad ühinema. Sulanduvad ja vormuvad kokku, kuni muutuvad eristamatuteks, kuni on raske öelda, mis on meid ümbritsevas keskkonnas reaalne ja mis virtuaalne.

Esimesteks pääsukesteks sellel alal on targad telefonid, mis suudavad GPSiga ühendada mitmesuguseid täiendavaid funktsioone. Näiteks kaardistamise rakendus "waze". Tegemist on mobiilirakendusega, mille kasutajad ringi liikudes kaardistavad ise erinevaid teid, radasid, kiiruskaameraid, lamavaid politseinikke jpm. Ma ei saanud selle rakenduse täielikust reaalsust murdvast omadusest aru enne, kui sõitsin koos sõbraga, kes seda kasutab. Ükshetk näitas ta nimelt enda armatuurlaua külge kinnitatud iphone ekraanile ja seletas õhinal, et kui nüüd sõidame hoopis mööda üht teist teed kui tavaliselt, siis saame tarkvaralt nõ "kingituse" või "boonuse". Kasutaja kinnitab, et tee mida mööda ta sõidab on olemas ja tarkvara jagab selle eest mingit virtuaalset nänni. Tehes näiliselt kõrvalvaatajale mõttetut tööd reaalses maailmas saab virtuaalses maailmas krediiti.

Eks see geopeituse teema on midagi sarnast (pole sell-ega küll väga tegelenud ega oska siinkohal sõna võtta). Kuulda on, et leidub veel sarnaseid digitaalseid mängu, kus tuleb punktide kogumiseks virtuaalis joosta läbi mingeid reaalseid tänavaid ja asukohti. Olemas on lisaks neile ka rakendused, kus võid jällegi GPSi asukohta järgi saada teada, et sinu ees olev baar müüb erakordselt liisunud õlut ja lugeda võrgust sellekohaseid vihaseid kommentaare. Või siis pildistada seintel olevaid kleepkail olevaid koode, mis muutuvad telefonis url-ideks ja juhatavad edasi asjaga seotud veebilehekülgedeni.

Ent mobiiltelefon on siiski kohmakas vahend reaalsuse-virtuaalsuse aeglaseks sulatamiseks. Seda on ka google mõistnud, käivitades projekti "Glass". Millega siis tegemist? Projekti "Glass" eesmärgiks on luua prillid, millede küljes olev videoekraan tilpneb kasutaja silme ees. Selline monitor püsib kasutajal kogu ärkveloleku aja nägemisraadiuses, pritsides sinna pidevalt kõikvõimalikku infot. Ehk siis midagi sellist nagu oli Arnold Swarcheneegril filmis "Terminaator", ainult märksa kasutajasõbralikumal kujul.

Sellised prillid analüüsivad pisikeste kaameratega pidevalt ümbrust ja samas hangivad vajalikku infot GPSi ja ülikiire traadita lairibaühenduse abil.

Pildi ning tekstitivastuse abil suudab monitori taga olev mitmetuumne arvuti pidevalt vastuvõetud infot seedida ja kasutajale sobivaks tõlkida. Alates näiteks tejuhatamisest, kuni võõrkeelsete tänavasiltide tõlkimiseni. Juhitav samas täielikult häälkäskluste poolt. Või siis interaktiivsete videote abil abistada automootori parandamise juures (viidates näiteks kursoriga täpselt õigete poldidele, mida tuleb lahti keerata jms)

Google rahvas on teinud ka ilusa näitevideo mille võib olla tuleviku nooruki elu, kellel on reaalne elu ja suhtlusvõrgustikud lootusetult põimunud.

Jääme siis uusi tehnikavidinaid põnevusega ootama ja loodame, et tuleviku inimesi ei ähvarda selline oht, mis tabas Strossi Accelerando peategelast - kui talt varastati ta kompuuterprillid ei suutnud mehike enam isegi oma nime ja koduteed meenutada. Kõike rääkisid talle varemalt ette tarkvaralised abilised.

Loodetavasti ei teki samuti ahneid kompaniisid, kes müüvad seadmeid 10% allahindlusega juhul, kui lubad enda toa tapeedi asendada nende reklaamidega. Pigem oleks meelitatav võimalus saada endale rakendus, mis reaalses maailmas asendab karjuvalt võikad reklaam- postrid näiteks kiisupiltidega.

<http://www.youtube.com/watch?v=9c6W4CCU9M4>

Stalker 2012 hääletus on alanud!

Hääletamiseks tuleb reastada igas kategoorias kolm paremat.

Ei ole kohustust hääletada kõigis kategooriates – kui mingis kategoorias ei suuda kolme paremat leida, siis võib need kategooriad vahele jätta.

Hääletusnimekirjad leiad: <http://ulme.ee/Stalker/2012/2012-haeaeletus>

Paremusjärjestused tuleb saata meiliaadressil stalker@ulme.ee.

Arvesse lähevad kuni 9. juulini 2012 (kaasa arvatud) laekunud hääled.

Eesti Ulmeühing otsustas koos Stalkeri-hääletusega läbi viia ka küsitluse parima eestikeelse ulmeraamatu kaane asjus. Igaüks, kes osaleb Stalkeri hääletusel, võiks kirja panna tema arvates parima 2011. aastal eesti keeles ilmunud ulmeraamatu kaane. Hinnata võib ainult kaanepilti, aga võib hinnata ka üldmuljet tervikuna. Pange kirja üks kaas, mis teie arvates on parim!

Tallinna ulmehuviliste kogunemine.

Seekord tuli huvilisi umbes kahekümne ringis. Eva Luts müüs uusimat Orpheuse Raamatukogu teost: George R. R. Martini "Öölendajad" samuti ka mündendat ja üheksandat "Täheaega". Arutati Andreas Jõesaare jutulaboris ilmunud teost ja sellele hinnanguid antud. Enne laiali minekut mängisid Margus, Anderas, Gilderih ja Trolla veel paar "No Merci" mängu. Seekordne üritus lõppes kuidagi järsku, enne kella ühteist läksid juba kõik minema.

EKL-i võeti vastu vanema põlve ulmekirjanik Indrek Hargla.

Väikese hilinemisega saab teatada, et 21. veebruaril võeti Eesti Kirjanike Liidu liikmeks Viimsi popkirjanik Indrek Hargla. Samal päeval sai liikmeks ka Reeli Reinaus, kes on samuti avaldanud üleloomuliku elementi sisaldavat kirjandust. EKL-s on hetkel 300 liiget.

Ulmeühingu aastakoosoleku Tartus "Kolmes ahvis"

11. aprillil leidis "Kolmes ahvis" aset ulmeühingu aastakoosolek.

Osavõtjate hulk oli seejuures üle ootuste suur ja kohale oli ilmunud ka palju Tallina ulmikuid. Peale maistumist, kehakinnitamist ja tervitust, läks Liisa ja Zurguti juhatusel lahti ametlik osa ehk siis koosolek. Vaadati läbi liikmeskonna ja võlglaste nimekiri, valiti uus juhatus: Kaarel Jõgi, Annika Ennok, Jüri Kallas, Kristjan Ruumet, Joel Jans. Konstanteeriti fakti, et majanduslikult on ulmeühing endiselt plussis ning räägiti veel paljudest ulmeühinguga seotud nüanssidest ning Stalkeri hääletuse propageerimise korraldamisest. Üldiselt said kõik pakilised küsimused vastused ning hulga tööülesandeid laiali jagatud

Peale koosolekut jätkus mõnus vestlus veel kuni kaheeni, mil väsinud aga rahulolev ulmikute seltskond linnapeale laiali va-
jus.

Vestluspärastlõuna Indrek Hargla ja Maniakkide Tänavaga

Ajaloo, ulme, õuduste ja musta huumori lemmestel kirjandussõpradel on seekord eriline põhjus Kuresaare linnusesse tulla. Teoks saab järjekordne vestluspärastlõuna, seekord siis kahe kaasaegse Eesti meenikirjanikuga.

Millega astub üles praegu Eesti meediamastikul laineid lööva telesarja "Alpimaja" stsenaarist Indrek Hargla, pole veel lõpuni selge. Teleseriaali teemast ilmselt pääsu ei ole, lisaks on eelnevaid arutelusid läbinud märksõnad Melchior ja ulme. Peale selle tulevad ettelugemisele katkendid uuest raamatust.

Eesti ulme- ja õuduskirjanik Maniakkide Tänav püüab oma tekstidega pöörata inimesi eemale halvast, näidates meile kurjuse inimlikkusvõõrast palet. Et lood ei läheks aga liiga koledaks, lisab neisse tihti ka killuke-se musta huumorit. Kuressaare linnuses oma loomingu tutvustades astub ta üles ka minietendusega.

Eesti Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupi toetusel toimuvast üritusest osavõtt on kõigile soovijatele vaba ja tasuta. Suhkruvee ja palderjani kättesaadavust ei suuda korraldajad paraku tagada.

<http://www.kultuur.info/syndmus/vestluspärastlouna-kuressaare-linnuses-indrek-hargla-ja-maniakkide-tanav-46175/>

Ansambel Taak tegi järjekordse risti viletsuse tee.

23. aprillil nägi ilmavalgust teeneka doom-rock-kollektiivi kolmas album „Rist viletsuse teel“. Tegu on taheda sulamiga löövast raskerokist, süngest doom-es-teetikast ja satiirilisest tiivaripsutusest müstitsismiga. Studios Roundsound Keijo Koppeli vilunud käe all valminud album on eelmistest eksperimentaalsem ja laiahaardelisem, ehkki түsedad rifid, kõhe atmosfäär ja põhjamine temperament pole kusagile kadunud.

Lisaks tavaversioonile ilmub plaadist 1. juunil piiratud tiraažiga kalingurkõites raamat, mis lisaks CD-le sisaldab ulmekirjanik Laur Krafti jutustust „Sügelisnõia kingitus“, millest sibab läbi mitu Taaga tekstidest tuttavat motiivi. Tegu on eellooga sama autori 2009. aastal ulmeajakirjas Algernon ilmunud ning „parima Eesti autori lühijutu“ kategoorias Stalkeri auhinna pälvinud jutustusele „Ultima Cthule“.

Plaadi mõlemat versiooni ning erinevate kujundustega särke-pusasid saab nõutada Nailboard Recordsi netipoest aadressil Nailboard.org

Taak internetis:
<http://www.myspace.com/ugridoom>

Täheaeg 11 ootab kaastõid!

Täheaeg 11 ootab kõigi kodumaiste ulmeautorite lühiproosaks liigituvaid kaastõid! Järgmise numbri kaastõõde saatmise tähtpäev on 1. juuli 2012.

Tagasisidet, kas kaastõõ on avaldamiseks vastu võetud, saab alates 1. augustist 2012. See kuupäev kehtib ka juba praegu saadetavate kaastõõde kohta, kuna lugema hakkamaks neid juulis.

Kaastõõd saata aadressil: raul@eys.ee. Sobivad Pagesi, Open Office'i, Wordi, aga ka RTF-dokumendid.

Väga umbkaudne uue numbri ilmumisaeg võiks olla oktoober 2012.

Mees kes leiutas sõna ULME

5. aprillil tähistas kirjanik Henn-Kaarel Hellat 80-ndat sünnipäeva. Ta sündis Viljandis ohvitseri perekonnas. 1958-1961 õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas. Sellest ajast algab ka tema kirjanduslik tegevus. Tema sulest on ilmunud hulgaliselt proosa- ja luuleraamatuid, samuti on ta hinnatud kirjanduskriitik. Ulmerahvale on Henn-Kaarel oluline eelkõige seetõttu, et temalt pärineb sõna „ulme“ ning kahe ulmeromaani tõttu. Täieliku ülevaate tema loomingust leiab äsjailmunud raamatust „Henn-Kaarel Hellat 80“.

Ulmejutu õpituba Tammelinna raamatukogus

Kirjandusfestival Prima Vista raames toimub 10. aprill kell 14.00 Tammelinna raamatukogus ulmejutu õpituba. Õpitoa viib läbi Maniakkide Tänav. Seni kaks romaani ja pihutäie lühijutte avaldanud ulmeautor on tegev võrgulmeajakirjas Reaktor ja viib regulaarselt läbi ulmejutukirjutamise töötubasid.

Aprillikuu kirjastuste uudised

George R. R. Martin. Öölendajad. (Night-flyers; 1980). 128 lk. Inglise keelest tõlkinud Tatjana Peetersoo. Järeleõna: Raul Sulbi. Kaanepilt: Meelis Krošetskin.

Ameerika ulme menukirjaniku George R. R. Martini nimi ei vaja eesti lugejale tutvustamist, tänaseks on meil ilmunud kolm mahukat romaani tema «Jää ja Tule Laulu»-saagast, ehk olulisim üksikromaan «Windhaven» (kahasse Lisa Tuttle'iga), Mississippi miljöõd ja vampiirlust ühendav «Fevre'i unelm» ning paar olulisemat lühipala.

Martini 1980. aastal ilmunud lühiromaanis «Öölendajad» on ühendatud kaugtuleviku teaduslik fantastika, kummitusloõ õhustik ja muust maailmast äralõigatud territooriumil arenev krimi-null. Avakosmose müüti rassist, mis lihtsalt lendab kuhugi läbi kosmilise õõ, suundub uurima kummaline ekspeditsioon ruumilaeval, mille kaptenit pole keegi kunagi näinud.

Hugo auhinnale nomineeritud, ajakirjade Locus ja Analog preemiate ning jaapanlaste Seiuni auhinna pärjatud lühiromaan põhjal 1987. aastal valminud samanimelises ameerika filmis mängis peaosas siinmail omal ajal legendaarses briti seriaalis Robin Hoodina tuntust kogunud Michael Praed.

Reaktor - Jutud

Tõlkejutt: Kriitilised päevad

Vladimir Arenev

See oli armastus esimesest silmapilgust. Ja polnud min-geid endeid.

Juhtus see optilise filtri Ideaalne Kaaslane uusversiooni süül. Kobakäppadest programmeerijad ei häälestanud filtrit korralikult ning selle tulemusena nägi Marina ilmetus tipptunni rahvamassis ootamatult meeldivat noormeest. Marina läätsed ei teinud noormeest virtuaalse fooni osaks – vastupidi, tõid ta just esile, värvi-kalt ja sümpaatset. Kitsal keskaegsel tänaval jäi seisma täitsa kaasaegne noormees. Tema nägi vist ka Marinat – hiljem tunnistas, et nägi küll, aga keset ääretut preeri-at...

Nad vahetasid elektroonilisi visiitkaarte ning istusid juba samal õhtul hubases restoranis Seine'i kaldapeal-sel. Tuul tõi mandlilõhna, turistid naersid... (Artjom ei koonerdanud ja tellis otseülekande sünkroonheli ja -lõhnadega.) Kui aga Ideaalselt Kaaslaselt tuli veateade, siis seda nad ignoreerisid. Asjata.

Läks nii, et Marina kriitiliste päevadega harjus Artjom kiirelt ja käitus taktitundeliselt. “Pole midagi,” ütles ta, “siin pole midagi häbeneneda. Ega sina süüdi ole.” Viis Marina kallisse kliinikusse, aga seal laiutati vaid käsi: koodonid on ahelasse jäigalt sisestatud ja sedamoodi laiali, et neid tuvastada ja eemaldada on võimatu. Soo-vitati korporatsiooni juristidele hagi esitada: Marina vaarisa kirjutas küll alla vabatahtliku koostöölepingu, kuid ei andnud luba, et ta järeltulijad samuti elavateks reklaamikanaliteks muudetak.

Kohut käia Marina ei tahtnud. Tahtis, et see kõik vaid rutem lõppeks. Haigushoogude ajal muutus ta otsekui puunukuks, tuias ringi ja kisendas: “Ostke šampooni Lumine Lõvi! Lumine Lõvi muudab te juuksed õrnaks siidiks!”

Kuid kolm aastat hiljem avastati Artjomis propaganda-loosung, mis oli säilinud juba eelmisest sajandist ning samuti niimoodi genoomi sisestatud, et eemaldada ei saa, isegi ei märka kohe. Loosung läks käima arusaamatul põhjusel ning Artjom käis mööda tänavaid ja ag-iteeris kõiki hääletama eelmise presidendi järjekordse klooni poolt. Sellesama, kelle juba neljakümne aasta eest kukutas praegune.

Lõppude-lõpuks saadeti Artjom sunniviisilisele üm-berkodeerimisele, Marinal aga piirati õigusi. “Hea

veel, et lapsi ei jõudnud teha,” mõtles Marina. Hirmus mõeldagi, et mida nemad oleksid pärida võinud.

Nõndamoodi Marina nüüd elabki. Küllaltki hästi, nagu paljud meist...

Kuid igal öösel näeb ta und, kus kostab kauget muretut naeru, õhus on mandlilõhna ning teisel kaldal õõtsuvad põlevad laternad...

Критические дни © Владимир Аренев, 2012
Tõlkinud: Jüri Kallas

Autorist

Kiievis 1978. aastal sündinud ja seal elav Vladimir Puzi avaldab ilukirjanduslikku loomingut pseudonüümi Vladimir Arenev all. Kirjutab vene ja ukraina keeles ning on avaldanud neis keeltes viis romaani ja kuus ju-tukogu. 2004. aastal sai kirjanik Euroconil ESFS-i auhinna kui parim Ukraina noor autor. Vladimir Arenevi teoseid on tõlgitud ka leedu ja poola keelde.

“Kriitilised päevad” ilmus esmakordselt ajakirja “Mir fantastiki” käesoleva aasta märtsinumbris ning tõlkimiseks sai valitud just seetõttu, et selles napis loos on väheste sõnadega palju ja elegantselt öeldud. Kena lugu, millest Reaktori noored kirjutajad võiksid õp-pida...

Tõlkija

Jutt: Vaimuskänner

Paadikapten

„Ahhaa, taas üks piksi,“ nendin ma enda käes oleva pihuarvuti ekraani vaadeldes. See pole mu jaoks ime. Üllatusin vaid alguses, kuna arvasin, et sedasorti tege-lasi meie mail ei peaks leiduma.

Mu pilgu all olev isend istub häirimatult Krooksu baari nurgalauas, õlleklaas nina all. Tavapilguga vaadeldes pole teda võimalik inimesest eristada. Tavaline pungistiilis riietus, peas roheline hari, kuid mu pihuarvuti ekraanil näeb ta ehtsa piksi moodi välja - rohelised li-ibuvad rõivad, kitsas molu, teravatipulised kõrvad...

Jätan tüübi sinnapaika ja teen kõrtsutoale pihuarvuti-ga aeglaselt ringi peale. Krooks on mulle teadaolevalt igasuguse ebamaise rahva üks meeliskohti ja ei pea ma seegi kord pettuma. On küll päevi, mil baar on täis vaid inimesi, kuid täna jääb ette veel kaks meeshaldjat, üks päkapikk ja veel mõni taoline tegelane, kellesugused tavaliselt paeluvad vaid muinas- ja ulmejutukirjuta-jaid. Lülitan pihuarvuti välja ja pistan selle taskusse. Taaskord ei reageerinud ükski nähtud tegelane mu skännerile, kuigi alles eile oli mulle selle aparadi and-nud tuttav vaimuilma uurija, Ants, jutustanud, kuidas ta vaid paar päeva tagasi Elvas napilt pääses. Skänneri pildi järgi näis uuritav olevat keegi Põhjala kõrghaldjate rassist, reaalne aga uhke mees pikas nahkmantlis. Too oli ära tajunud, et teda vaadeldakse, selle peale kurjalt reageerinud ning tuttav oli ainult tänu oma kiirele au-tole napilt tulema saanud. Haldjas oli siiski jõudnud anda autole korraliku jalahoobi, mis juhiukse kasu-tuskõlbmatuks muutis ja sundis Antsu masina töökotta viima. Antsul oli see teine juhus ja nüüd istub ta mu kõrval, olles kohe toolile räntsates mokaotsast poeta-nud: „Kuule, lähme kuhugi kaugemale, mul on su jaoks ideid!“

Mis siin ikka. Kuna tal auto on veel remondis, liigub ta jalgrattaga nagu minagi. Loivame baarist välja, võtame oma rattad ja liigume. Ta annab märku, et mina valiks suuna. Minu juhtimisel rühime Jakobi tõusust üles ja suundume samas asuva kiriku manu. Peatume. Rattad mingi posti külge lukustanud, astume Pühima Neitsi Maarja Pärispata Saamise kirikusse, mis tervitab meid kerge jaheduse ning tühjusega. Kusagil esiridades istub paar kogu, kuid Ants sosistab peale kiiret skäneerim-ist: „Inimesed, nagu ikka!“ Meil on teada, et ebamaised ei armasta kirikutes viibida ning senised uuringud on kinnitanud selle info paikapidavust. Seega võime loota, et nad siin meid pealt ei kuula... Sätime end tagumisse ritta seina äärde. Ma teen sosinal otsa lahti: „No rää-gi! Mida sa siis plaanitsed?“ „Väike turvataseme tõst-mine,“ vastab Ants kavalal ilmel ja jätkab, „Ma leidsin vanaema loitsuraamatust ühe sigili, mis peaks ründajad juhmistama. Näe, pane see endale külge!“ Vaatan vas-est nikerdatud, randmerihmaga varustatud amuletti

tema peopesal. Mulle tundmatute joonte hulgas arvan ma eristavat kahte ruunimärki, mis minu teada toimi-vad rünnakute tõrjujana. „Hm, huvitav. Ma proovin,“ vastan ma ja võtan amuleti, et see endale käele kinni-tada ja varruka alla peita. Märkan, et Antsu paremal käel ilutseb samasugune asjandus. „Teeks eksperimendi kah?“ pakun vaikselt. Ants vajub mõttesse. Siis löövad ta silmad särama: „Jaa! Muidugi! Bussijaama mustlased on ilmselt head katsejänesed!“ Jah, bussijaamas pesit-seb juba aastaid mustlaste bande. Enamasti istuvad nad niisama, kuid mõnikord piiravad kambaga sisse mõne süütu bussiootaja, kelle nad siis paljaks röövivad. Polit-sei ei saa midagi teha, sest enamasti kamp kaob, kui mundrimehed kohale laekuvad ja kätte saadakse neid vaid siis, kui nad misiganes põhjusel liiga täis jäänud on. Seda mõnikord juhtub, kuna need maduinimesed manustavad samu mürke, mida meiegi. Oleme seda kampa juba kaua kiusanud. Juba meie uurimistee al-guses näitasid meie skännerid, et nende mustlasliku fassaadi all peituvad tegelikult reptiloidilaadsed elukad. Nad kardavad paljusid märke ja sigileid, mille näita-misel enamik ebamaised silmaga ei pilguta. Näiteks piisab nende laialiehmataamiseks ühe ruunimärgi õhku joonistamisest – nad pudenevad otsekui kõrbenud kärbsed elektripiitsa võrgult. Seetõttu on nad hea ma-terjal meie katsetusteks.

Tõuseme, sirutame end, võtame rattad lukust lahti ja suundume alla - kesklinna. Suvisele pühapäevale omaselt on liiklus hõre. Kruisime Raekoja platsile, kus grupp turiste raekoja poole vahivad ja giidi möla kuula-vad. Mõned punapäised neiud nende seas äratavad mi-nus huvi, kuid ma ei peatu. Meil on teada, et turistide grupid koosnevad vaid inimestest. Ebamaised ei käi maailmas ringi selleks, et vahtida raekodasid, samuti ei kasuta nad kunagi giidi teenuseid. Nii et meie pool-est las need turistid olla seal. Suundume läbi pargi, ül-etame turuhoone juures sõidutee ja peale kiiret sööstu läbi Võidu sillaaluse käigu (kus armastavad istuda in-imestest kriminaalid) jõuame Plasku ette. Pikalt me ei vahi, lukustame rattad hoidjate külge ja astume ül-bel sammul läbi Tasku bussijaama poole. Kohe Tasku bussijaamapoolse ukse taga seisab meie ette kamp noorukeid. Jääme seisma, mina ja Ants vahetame pil-ke ja morsetame silmapilgutustega: „Kuule, mängime nendega, eks?“ Need on üsna huvitavad sellid, ei saa salata. Üritavad üle võtta bussijaama bande stiili, kuid meist pole veel jagu saadud. Nad on sedavõrd laksu all, et ei mäleta meid kunagi. Seegi kord vaatab jõugu ninamees meid uduse pilguga ja käratab siis: „Õu, tulge kaasa! Kui mõlisete, saate molli, nahhui!“ Hakkame koos astuma. Meid viiakse seekord lähedale – sealsa-mas asuvasse taaraautomaadi putkasse. Nii tavaline. Turvamehed ei tule kunagi välja, kui seal putkas keegi peksa saab. Seal jääme veidiks ajaks vastastikku üksteist vahtima, siis uriseb kambaliider: „Nii, andke meile kõik asjad. Ja nahhui te vastu hakkate! Oi türa, siis me taome teil hambad kurku ja lõikame munnid küljest!“ Seda

öelnud, naerab tüüp laia irvega, teised irvitavad kaasa. See on meile signaaliks, nagu alati. Nad on küll vaid inimesed ja ei reageeri amulettidele, kuid kaklejaid neist meie jaoks pole. Kamba ninamees saab kohe Antsult sellise jalahoobi makku, et vajub tatinirena nurka. Mina võtan järgmisel pea käte vahele ja tõmban tüübi näo „raksti“ vastu oma põlve. Mulle selga tulnud jalahoop ei kõiguta mind, ma haaran võöl rippuvast vutlarist oma nunchakud ja lajatan nendega hoobi kuhugi seljataha, kust kohe karjatus kostab. Ants krabab kellelgi juustest ja lajatab tegelase näoga vastu taaraautomaati, mille ekraanile jääb peale tegelase kukkumist mõnus suur vereplekk. Nagu alati, üritavad kaks allesjäänud värisevate kätega jopskit nugadega rünnata, kuid väitsad lüüakse neil käest. Nad tarduvad, silmades läikimas puhas õudus. Soovides võtta tegevusest viimase naudingu, lükkame tüübid selili ja anname mõned head jalahoobid nende vördjalikesse nägudesse. Siis jätame nad sinapaika, avame putkause ja suundume bussijaama.

Mustlased passivad ühes nurgas. Me jääme seisma, tõmbame taskust skännerid ja suuname neile. Jah, nad pole vahetunud. Ikka samad reptiloidid. Meie liigutused on meelega võimalikult ülbed - tahame äratada seltskonna tähelepanu. „Mustlased“ jäävad meid vaatama. Me astume veidi nende suunas, nemadki hakkavad liigutama, sammuvad meile vastu ja piiravad meid sisse. Sõnakestki lausumata näitavad kaks tüüpi meile nuga, teised sirutavad oma soomuselised käpad meie taskute poole, kuhu me oma skännerid pistime. „Nüüd!“ käib mu peast läbi mõte. Tõstame oma amulettidega varustatud käed ja virutame need ette, nagu tahaksime esimesele ettejäävale röövlile lõuga sõita. Tulemus on võimas. Kogu kamp paikub meie ümbert laiali, kaks elukat jooksevad jaamast minema, ülejäänud hakkavad seina najale toetudes oksendama. Ajaviiteks astun ma neist ühe juurde ja joonistan tema seljale ruunimärgi. Kostab õudne lurin ja õhk täitub jubeda haisuga. Lähemalseisvad bussiootajad astuvad nina kinni hoides eemale ja kostab kommentaare stiilis „no mida nüüd?!“, „oi kurat, kes end täis sittus?!“, sekka mõni kiledahälne „iuuuu, kui röve!“. Rahvas vajub sellest nurgast eemale ja ma märkan, et paaril neist on telefon kõrva ääres. Kuulen kellelgi mölinat: „No tervist, kas politsei? Tulge kiirelt bussijaama, siin on mõned mustlased end liiga sassi joonud...“ Meil pole enam midagi teha, niisiis vajume bussijaamast minema ja naaseme rataste juurde, tee peal Tasku Rimist proviantis ostes. Enne Tasku ukسلäve ületamist kiikan tagasi: ahhaa, juba on läbi bussika akende näha paari mundrimeest, ilmselt juhtus mõni patrull olema eriti lähedal. Ants teeb ettepaneku minna Jänese rajale, kus igasugu ebamaised looduselembed käia armastavad. Tänu neile, muide, on see rada hullemast päästetud. Jõeäärsete maade omanikud hakkasid rada vaikselt lühemaks nudima ja lõpuks üritasid allesjäänud paarikilomeetrist juppi traktoritega üles kända, kuid siis saabusid ebamaised, kes peksid traktoristid sealt minema ja hakkasid rada omal käel taastama. Me

ei oskagi linna ümbruses paremat mõnulemiskohta leida. Rajal on väga ilusaid sildu, privaatseid lõkkekohti, paadisildu ja paar puude otsa rajatud vaateplatvormi. Sinna võib käima jäädagi.

Oleme jõudnud Emajõe ja Kartuli tänavate ristmikuni, kui Ants hüüatab: „Kaome siit!“ Paneme kogu jõu mängu ja kiirendame. Silmanurgast märkan, et Supilinna poolt jookseb meie suunas mingi tegelane. Ants hakkab mu eest ära sõitma. suunan pilgu ette ja püüan tal kannul püsida. Kiirus kasvab, ma ei saa vaadata seljataha ega jõua kiigata jalgratta spidomeetrit. Tekib ohtlikke momente, kahel korral saame napilt läbi kitsast pilust jõeäärseel teel jalutajate vahel. Tagant kostab imestunud hõikeid, ilmselt ollakse meil kannul ja jälitaja võimed avaldavad muljet inimestele, kellest me möödusime. Veidi enne randa aga pühitakse meid teelt otsekui kuivanud lehti. Me kihutame ebanormaalselt suure kiirusega paremale, puude vahelt läbi... ja sumaki otse jökke. Ma kaotan jalgratta, vajun vee alla ja hakkasid siis pinnale rabelema. Lõpuks saan pea veest välja. Silmad kuivatanud, märkan, et Ants ulbib minust kaugemal allavoolu. Meie poole solistab vetelpääste kummipaati. Tugevad käed haaravad minust kinni ja tirivad mu paati, viivu järel toimub sama protseduur Antsuga. Võtame kursi kaldale. Meid oodatakse seal. Ants sosistab mulle värisedes: „Raisk! Sama tüüp, keda ma Elvas vaatlesin!“ Randunud paadist välja astudes silmitsen tegelast lähemalt. „Mingi gooti eputis,“ käib mu peast mõte läbi. Karmi näoga tüübil on seljas pikk must nahkmantel, millele langevad pikad, süsimustad juuksed. Ma ei oska arvata, mis moel ta mantlis joosta suutis. Aga ilmselt on ebamaistel võimeid, millest meie aru ei saa. Ants astub mu kõrvale. Vetelpäästjad tõmbuvad eemale. Ants pöörab pead ja annab pilgumorsega mulle märku: „Teeme midagi?“ Minu jaatava silmapilgutuse peale tõstab ta rusika ja suunab selle gootile näkku. Kostab laks, kuid goot vaid raputab pead. Panen tähele, et Ants löi just selle käega, mille randmel tal talisman on. Asun tegutsema ja suunan oma talismanikäega löögi gootile kubemesse, kuid samuti tagajärjetult. Tüüp ei püüa blokeeridagi, vaid vaatab meid külma pilguga. Mul hakkab kõhe. Siis tunnen püksitaskus midagi tulist. Kuna sealt tuleb suitsu, ajan käe taskusse... Ants hakkab samamoodi rabelema. Meie taskutest kukuvad välja meie pihuarvutid, millega me ebamaised vaatlesime. Need aparaadid suitsevad maas, sulavad, muutuvad vormituteks kamakateks. Pröksatuste saatel purunevad veebikaamerate objektiivide ette kinnitatud läbipaistvad kiviõõlud, segunedes rannaliivaga. Kividel lasuvad loitsud hajuvad otsekui vikerkaarvärvides särendav haldjatolm.

Peale meie vaimuskännerite hävitamist pöördub goot ümber ja lahkub ülbel sammul. Meie toibume. Järgneb kiire operatsioon, mille käigus me sukeldume ning vetelpääste abiga jalgrattad jõest välja toome. Selgub ka, et meie telefonid ei võta enam pilti ette. Nüüd oleme

Jutt: Pudelipost

Martin Kirotar

taas teel koju, et rattad kuivama panna, sest need tuleb rooste vältimiseks homme lahti võtta. Me sõidame vaikides, olles äsjaste sündmuste mõju all. Minus ärkab mõte: „Aga me saame ehk uued teha... Antsu vanaema loitsuraamatust saame loitsud uuesti kätte.“ Selle mõtte ajal kuulen linnast kauget tuletõrjesireenide kiunumist. See häirib, muserdab, hirmutab. Ma rõõmustan, kui sireenide ulg lõpeb. Üle Raekoja platsi sõites lehvitan purskkaevu ees seisvale punapäisele neiule, kelle ma tean olevat ebamaiste seast – tema on sidhe haldjas, kellesugused ületavad oma iluga muid Tartu naisolendeid. Haldjas vaatab meid sünge pilguga, mis mul seest õõnsaks võtab. Kiirendan, sama teeb mu kõrval liikuv Ants. Riia tänava jalakäijate foorides süttib roheline just siis, kui me nende fooride alla jõuame. Huh, ei taha peatuda. Piidlen silmanurgast kõiki ettesattuvaid ebamaiseid, keda me juba tunneme. Näe, kohe peale foore passib lõbusa ilmega maapoiss, kes tegelikult elab linnas ja on päkapikk. Aleksandri ja Soola ristil ületab teed kamp vampiire. Tuimalt edasi vändates möödume mõnest Dananni hõimu sõdalasest, kelle üks hobi on käia Kaubamajas, kus nad vahel sinna kogunenud noorukeid laiali peksavad. Puumajade rajooni jõudes märkan hulka lillehaldjaid, kellel skänner näitas alati suuri, kauneid liblikatiibu selja taga säramas. Sõpruse silla juures paremale pöörates avastan kusagilt majade vahelt tõusva suitsuviiru. Ilmselt tulekahju, suvel ju keegi ei küta ja võibolla siia sõitnud pritsumeeste sireeni me kuulsimegi. See oletus saab tõeks väga julmal moel. Kodu ette jõudes leiame maja eest mitu pritsimasinat, terve karja pritsimehi ja ahastavaid naabreid. Maja ise on aga kuidagi moondunud. Pooled aknad on läinud, allesjäänud aga tahmunud. Seinad on söestunud. Seest kostab kolinat, akendest on näha tuletõrjujaid, kes viimaseid kahtlasi kohti üle loputavad. Tardume paigale. Vaatan Antsule otsa: „Kurat, see on juba väga halb!“ Ants vaid noogutab.

Naabrid tervitavad meid ülevoolava rõõmuga. Nende jutust saame aru, et üks perekond oli olnud kodus, kõik teised aga kusagil ära. Kuid kuna me saame omavahel hästi läbi, on meil kõigi naabrite telefoninumbreid ja seetõttu suutis kodus olnud rahvas ülejäänutele helistada, kui nende kõrval olnud korteris pauk käis ja sealt tossu immitsema hakkas. Ainult meie moblad olid välja lülitatud... Ja tuli oli levinud väga kiiresti, haarates pritsimeeste saabumise ajaks kogu hoone.

Kõik algas nagu tavaliselt.

Mind litsuti laiaks, suruti kokku ja pressiti kägarasse nagu vankriratta alla jäänud tõuku. Algul oli tunne, nagu tahaksid silmad pealuu seest välja tungida ja kõht suurest survest lõhki minna. See polnud kaugeltki esimene kord, kui minuga nii tehti, oh ei. Aga ei saanud just öelda, et see protseduur vahepeal meeldivamaks oleks muutunud.

Ja siis, lupsti! Kiirelt nagu vette sulpsatav kivi vabanessin ma oma füüsilisest kehast. Tundsin üürikest, ent piiratud joovastusehoogu, mis immateriaalseks muutumise-ga alati kaasas käib. Siis eufooria vaibus ja andis maad tusasele rutiinile. Ma olin pudelis.

See pudel oli tumendatud klaasist, mis paistis vaevu läbi. Suutsin ähmaselt eristada virvendavat liikumist, mis tähendas, et mind kanti kuhugi. Resigneerunult leidsin kõige sobivama lõsutamisasendi – see tähendab, asendi, milles end ette kujutada, sest mingit füüsilist vormi mul hetkel polnud – ja korrutasin endamisi sõnumit, mis mulle oli edasi öeldud. Mitte, et mul seda vaja oleks olnud. Võin kiidelda omasuguste seas märkimisväärselt hea mälu-ga. Tegelikult ma ei mäletagi, millal ma viimati mõne enda hoolde usaldatud läkituse ära unustasin. Tõenäoliselt polnud seda juhtunud juba aastasadu. Ja seekordne lähetus just ei hiilanud oma lingvistilise keerukusega. Tegemist oli haruldaselt halva armastusluulega, ja mina juba tean, mida see tähendab. Kahjuks olen selliste isehakanud värsiseppade loominguga liigagi tihti kokku puutunud. Kuhu on küll kadunud vanad head ajad, kui pudelipostiga saadeti ainult kõige tähtsamaid sõnumeid? Muiste lasus meie õlul tervete riikide saatus, kuningate au ning tuhandete suurelike elu või surm. Aga enam mitte. Enam mitte.

Samal ajal, kui ma endamisi ette kujutasin, kuidas näeb välja pudeli avamine ja kui piinlik saab olema seda närust värssi publiku ees ette kanda, tajusin ühtlasi, et olin oma tööandja majast välja jõudnud. Läbi tumeda klaasi tungis minuni ere valgus, mis oleks mind pimestanud, kui ma poleks parajasti kehatu olnud. Lootsin, et armuvalus sulerüütli kiindumuse objekt ei ela kaugel. Mul polnud mingit soovi selle tühise ja naeruväärse ülesandega teab kui kaua aega veeta. Ei esimest ega ka viimast korda soovisin, et mul oleks vaba voli kõik asjalised seenele saata ja ausalt välja öelda, mida ma sellest asjast arvan, kuid ma ei saanud seda muidugi teha. Mitte ainult professionaalsusest, vaid ka va postitõtaja vande tõttu, mis oleks mu seepeale igaveseks pudelisse vangistanud.

Ent kui lugu algab halvasti, ei tähenda see veel, et sündmused peaksid tingimata paremuse poole arenema. Mõne aja pärast raputas mind mõtisklusest välja õõnes tunne. Taipasin, et lendan läbi õhu, ja jõudsin juba loota, et ehk pudel puruneb ja ma vabanen seeläbi

oma lepingust. Ent selle asemel kostis vali sulps, millele järgnes hämarus ja veealusele maailmale iseloomulikud summutatud helid. Mul läks hetk aega, et olukorra häbematus mulle kohale jõuaks. Nad olid mu vette visanud! Vette! Kui barbaarne! Milline poolearuline usaldaks lainete kanda sõnumi, mida ta on pidanud piisavalt tähtsaks, et anda see professionaalse postitöötaja hoolde?

Ma ei tea, kui kaua ma abitult ringi hulpisin, sest olin liialt hõivatud oma eneseuhkusele löödud haavade lakumisega. Vähemalt liikusin ma ühtlaselt ja üsna kiiresti samas suunas – ilmselt oli mind heidetud ühte linna paljudest jõgedest. Hakkasin juba mõtlema, et vahest tuleb mul paar järgnevat sajandit selles pudelis veeta. See poleks olnud sugugi pretsedenditu juhtum. Ükskord istusin ma nelisada aastat ühes õlilambis, mille keegi kaupmees oli unustanud ära saata. Õnneks sattus üks juhuslik mats lampi hõõruma ja ma pääsesin vabadesse. Hea, et tol ajal olid veel liikvel jutud, nagu võiks lambi nükkijale sülle kukkuda suur varandus.

Seekord mul siiski nii halvasti ei läinud. Õige pea jäin kuhugi kinni ja natukese aja pärast õngitses keegi mu veest välja. Aga enne, kui ta korgi lahti tegi, oli sel tarkpeal ikka vaja pudelit raputada. Ma tean küll, et ma olin immateriaalne, aga selline käitumine näitab ikkagi mõtlematust ja lugupidamatust.

Siis võeti pudelisuul punn eest ja käis pehme plaks. Mind tõmmati ülespoole ja imeti läbi kitsa pudelikaela. Ma venisin, paisusin ja laotusin laiali, kuni sain jälle tagasi oma füüsilise kuju.

Vaatasin ringi. Olin jõekaldal keset rohelist puudesalu – ilmselt üsna linna lähedal. Sealsamas mühises tamm, mille taha mu pudel ilmselt takerdunud oligi. Ümbrusest kostis linnulaulu. Minu ees seisis hallis mantlis vennike, kes piilus mind oma naeruväärse kapuutsi varjust kahtlustaval pilgul. Käes hoidis ta mustast klaasist pudelit, mis oli alles hiljuti olnud minu tagasihoidlikuks residentsiks.

„Sa oled lühem, kui ma ootasin,“ kommenteeris sell ülbe kulmukergitusega, mis kinnitas mu esialgset muljet matslikust pudeliraputajast. Tema kriitika üllatas mind pisut, kuna olin võtnud olukorraga suhteliselt hästi sobiva kuju. Nimelt imiteerisin ma sõnumi koostajat, kõhna vinnilist noormeest, kelle adressaat pidi kahtlemata ära tundma. Olin vaid õige pisut liialdanud tema kõige silmatorkavamaid näojooni – ei midagi eksessiivset, kõik jäi töölepingus ette nähtud piiridesse. Aga samas ei näinud ma läheduses ka ühtegi neidist, kellest see erakordselt kehv värsijupp rääkida võis. Muidugi oli võimalik, et hallis mantlis tüüp oligi noore poeedihakataise elu armastus. Tänapäeva kommetega arvestades poleks see mind eriti üllatanud. Kuid see polnud üldse minu asi. Kõhatasin demonstratiivselt hääle puhtaks ja lugesin luuletuse ette oma kõige paremal ahastava kosilase toonil.

Sinu palged on kui kaunid valged roosid

Sinu juus on leekiv nagu tuli
Su rohelised silmad on kui haljendavad oosid
Mu südame sa röövisid kui sulgi

Natuke aega valitses vaikus. Hall mees paistis minu öeldut seedivat.

„Mida kuradit?“ röögatas ta siis. „Mis sitt see selline on?“

Ehkki tüüp polnud eriti sümpaatne, pidin tunnistama, et tema reaktsioon sellele viletsale värsile oli igati asjakohane. Vähemalt oli meil midagi ühist.

„Minu kliendi sõnum on ette kantud,“ teatasin elegantse kummarduse saatel, millesse oli lisatud vaid pisut põlgust. „Kas soovite vastust saata?“

Mees oli täiesti endast väljas. Ta vehkis kätega, kiristas hambaid, pungitas silmi ja karjus mingisuguseid rop-pusi, millest ma end kuulmise välja lülitamiseга säästsin.

Siis haaras ta mul kraest kinni ja tõmbas mu endale eba-meeldivalt lähemale. Tema hingeõhk haises küüslaugu järele ja mulle pritsis näkku korralik kogus sülg. Ot-sustasin kõrvad lahti teha.

„Vasta mulle, džinn!“ vahutas see vennike. „Kus on õige sõnum? Kas see on mingi kood? Või kellegi halb nali?“

„Ma ei tea, millest te räägite, auväärt isand,“ laususin külmalt. „Minu tööandja dikteeritud sõnum on ette kantud.“

„See pole võimalik. Sa ajasid midagi segamini, sa vana naru! Tuleta meelde! Tuleta meelde või ma panen su uuesti pudelisse ja seekord hulbid sa vooluga mereni välja!“

Seda ma juba taluda ei kavatsenud. Olin talle isegi kaua aega andnud. Seni, kuni keegi meid füüsiliselt puudutab, on meil vaba voli teha nendega nii, nagu ise heaks arvame. Sel ajal leping ei kehti. Ma muutsin end raevukaks kolmemeetriseks minotauruseks, nii et minu krae külge klammerduva tegelinski jalad maast lahti tõusid, ja saatsin talle väga jäise pilgu. Ilmselt sai sell vihjest aru, sest ta lasi mind lahti ja kukkus potsatusega murule.

„Kes sind saatis, džinn? Ma tean, et sa ei saa valetada! Räägi välja! Kas keegi on meid reetnud?“

Mainisin talle nooruki nime. See näis teda veelgi rohkem endast välja ajavat.

„Kurat ja põrgu!“ vandus ta. „Nad ajasid pudelid segamini!“

Olukord muutus järjest huvitavamaks.

„Ma eeldan, et teie pole siis mu tööandja armastatu?“ küsisin. „Ja keda te siin ootasite?“

„See on rahvusliku tähtsusega ülesanne,“ urises mantlis mees. „Minu kontaktisik pidi pudeli kokkulepitud ajal jökke viskama ja mina pidin selle tammi juures kätte saama. Aga see pole õige sõnum.“

„Kuulge, kui te mulle ei ütle, milles asi täpselt on, siis ei saa ma teid kohe kindlasti aidata.“

Ta kehtas õlgu. Muidugi, miks ta pidanukski ühe postitöötaja ees saladusi hoidma. Meid surelike asjad ei huvita ja mul polnud mingit põhjust tema juttu kellelegi

edasi rääkida.

„Juba täna õhtul pidime me mürgi ja mõõgaga surmama meie kalli riigi vihatud türanni,“ teatas ta uhkelt. „Sõnum, mida ma ootas, pidi sisaldama valvurite marsruute ja vahtkonnavahtetuse kellaaegu.“

Ohoh, see oli juba midagi palju etemat kui viletsa armastusluule vahendamine! Just nagu vanadel headel aegadel... Ma ei kavatsenud seda võimalust niisama käest lasta.

„Kuule, ära nukrutse, kõik pole veel kadunud,“ üritasin meest lohutada. „Ma saan sind aidata.“

„Kuidas?“ küsis ta kahtlevalt. „Sa ei saa pudelist kaugele minna ja meil on vaja tema paleesse pääseda...“

„See on väga lihtne. Me läheme koos sisse.“ Minu peas küpses juba suurejooneline ja kuulsusrikas seiklus. „Me väidame, et sul on tähtis pudelipost türanni suurtsugu austajalt. Küll nad su sisse lasevad.“

Mantlis mees kortsutas kulmu. „Aga... Sinusugused ei saa ju valetada.“

„Tõsi küll. See tähendab, et põhiliselt pead rääkima sina.“

„Aga kui nad sulle küsimusi esitama hakkavad, on meil lõpp peal.“

„Ükski plaan pole täiuslik,“ nähvasin mina. „On sul mõni parem mõte? Su õige sõnum on ju praegu nähtavasti kusagil teises linna otsas mõne väga jahmunud neidise magamistoas.“

Oli näha, et sell polnud asjaga rahul, kuid ta noogutas. „Hästi, teeme ära.“ Nähtavasti oli ta tõeline fanaatik ja valmis riskima oma eluga. Mulle sobis see hästi.

Me surusime kokkuleppe märgiks kätt ja ma pugusin uuesti pudelisse. Teekond valitseja lossi möödus minu jaoks kiiresti, sest ma käisin peas läbi kõikvõimalikud stsenaariumid ja valisin oma maagilisest arsenalist sobivaid relvi. Sel vennikesel võis kokkuvõttes isegi vedada, sest nüüd oli ta endale abiliseks saanud võimsa kulleri, kellel varuks lugematu hulk iidseid kavalusi!

Valitseja uhke lossi treppidel lasi mu kaaslane mind pudelist välja ja seekord ilmutasin ma end kõrgeistündinud ning nägusa vürstina. Minu riiete ja ehete sära pidi valvuritele muljet avaldama ja neile sisendama, et ma olen väga tähtsa kosilase saadik. Kaks odade ja kilpidega varustatud sõjasulast uurisid mind põgusalt.

„Noh, džinn, räägi meile oma ülesandest,“ käskis üks.

„Ma pean edasi andma poeetilise sõnumi, mis väljendab mu isanda piiritut armastust tema südame käskijanna vastu,“ laususin ma õukondliku kummarduse saatel. „Ja mis on sinu käskija nimi?“ käis teine valvur peale.

Nüüd olin pisukeses plindris, aga õnneks säilitas mu kaaslane külma närvi.

„Ära vasta sellele, džinn,“ teatas ta kindlalt. „Meie isand soovib säilitada oma anonüümsuse, et end ja vürstitari mitte kompromiteerida. Tema nime võime teatavaks teha ainult valitsejannale endale.“

Valvurid kehtasid õlgu. Nad teadsid, et ülesannet täitev postitöötaja ei saa valetada, ja salatsemine oli intrigidest tulvil õukonnas tavaline nähtus.

„Võite sisse minna,“ teatasid nad.

Palee saalides ja koridorides ei tehtud meile mingeid takistusi. Asi läks keerulisemaks siis, kui me lähemesime valitsejanna ruumidele. Neid uksi valvas kaks rangeilmelist ihukaitsjat, kes ei jätnud just lihtsameelsete muljet. Mu kaaslane lasi mind koristustarvete ruumis pudelist välja, et nõu pidada.

„Jäta nad minu hooleks,“ ütlesin ma. „Aga ma pean nendega kohtuma füüsilisel kujul ja nad ei tohi teada, et ma olen postitöötaja.“

Tal ei jäänud muud üle kui mind usaldada.

Ma moondasin end tagasihoidlikuks lossiteenijaks ja haarasin koristamisruumist kaasa harja ja ämbri. Ka mu kaaslane hülgas oma pisut kahtlasevõitu mantli ja nägi oma lihtsates riietes üsna koristaja moodi välja. Kui ma ihukaitsjatele lähenesin, tuli ta minu järel ja hoidis pudelit selja taga. Kuulsin selgesti tema südame kiiret põksumist ja taipasin, et vennike oli tõsiselt närvis. Teda oodanuks vahelejäämise korral kindlasti võllas, aga minu saatus oleks olnud veel hullem. Pudelist kaugeemale minek oleks minu jaoks ülimalt piinarikas olnud. Seega pidin lootma, et meid ei lahutata.

„Seis, teenija!“ kamandas üks sõjasulane ja koputas odavarrega vastu põrandat.

„Laske läbi,“ vingusin mina. „Ega käskijanna põrandad end ise ei pese.“

„Kas nüüd on põranda pesemiseks kahte täisjõus meest vaja?“ päris üks hambuni relvastatud sell, sihtides pilguga minu kaaslast.

Manasin ette juhmi ja sihikindla ilme ning tegin, nagu ei kuuleks teda. Astusin edasi ja panin käe ukseingile. Sedamaid laskusid kahe sõjasulase rasked käed mulle õlgadele. Täpselt nagu ma lootnud olin.

Seni, kuni mehed mind puudutasid, olid nad minu võimuses. Pidin kähku tegutsema, enne kui nad mu tõelisele olemusele jälile jõudsid.

Ma ei raisanud aega. Üheainsa vilka mõttega keerasin ühe selli kopsud sõlme, teisele aga toppisin tema oma ärarebitud keele kurku. Nad kukkusid kähisedes ja tõmmeldes põrandale.

„Tee on vaba,“ laususin naeratusel saatel. Kui mu kaaslane väänlevaist kehast möödus, saatis ta mulle hirmunud pilgu. Võis kindel olla, et ta mind niipea uuesti näppima ei tule.

Me astusime sisse. Riigi valitsejanna, keda mu kaaslane oli türanniks nimetanud, tõusis meid nähes laua tagant, kus ta oli istunud. Ta oli üsna noor ja kena pikkade punaste juustega naine, ehkki minu maitse jaoks liiga kahvatu. Tema rohelistes silmades peegeldus üllatus, kuid ta polnud sugugi rohkem jahmunud kui mina.

„Vaata aga, noorsand,“ pomisesin ma. „Sa seadsid oma sihid õige kõrgele.“

Mu kaaslane paljastas oma mürgitatud noa, kuid ma astusin tema ja vürstitari vahele.

„Oota, ma pean enne veel midagi tegema,“ ütlesin ma. Sihikindlus minu silmis ja mälestus abitult siplevatest

Jutt: Väljalaenatud valitsusaeg

M. Kalmsten

ihukaitsjatest veenis meest mind kuulda võtma. Ta seisis, relv käes, ja sihtis noort naist vihkamisest pakataval pilgul.

Mina aga tegin kerge kummarduse ja kandsin ette oma tööandja värseid.

Sel ajal, kui punapäine türannitar mõrtsuka noa all suri, näol ikka veel siiras jahmatus, tundsin ma meeldivat kergendustunnet, mis sõnumi kohaletoometamisega alati kaasas käis.

Hallmantel seisis vihatud himuvalitsejanna surnukeha kohal, mürgist tilkuv nuga käes, ja itsitas palavikuliselt. Siis keeras ta pea viltu ja üle tema näo levis lai irve.

„See luuletus pole tegelikult paha,“ sõnas mu kaaslane.

„Mul on äärelinnas üks plika, kellele see meeldida võiks... Ja kui sa juba kord siin oled...“

Sel hommikul oli loss saginat täis, kuna oli troonipärija sündimispäeva neljateistkümnes aastapäev ja kõik olemasolevad tornikellad olid saatnud oma kõmisevat õnnitluskõminat juba ammu vapustatud kõrvakiledele päikesetõusust saadik. Piduehteis troonisaalis toimus aga suurejooneline õnnitlustseremoonia ja tühja trooni jalamile paigutatud aujärjel istus sünnipäevalaps ise, võttes vastu aupaklikusega kaetud kingitusi ülikutelt, kelle nimesid ja sugupuu üksikasju heeroldid talle valjul häälel ette kõmistasid.

Lisaks pidi järgneval päeval toimuma ka tänase päevakangelase kroonimine, aga...

Kroon oli saladuslikul teel kadunud ja vastuvõturuumi sagimisest veel suurem siblimine toimus ülejäänud lossis, kus kogu sünnipäevapidustustest eemale jäänud ülik- ja teenijaskond seda varavalgest saadik taga otsis. Igaüks oli seda just ennem näinud, mitte keegi ei teadnud selle kohta midagi ning nii õhus lendlevaid padjaulgi kui ka pooldepõlve kerkivaid vaibanurki saatsid aina veendunumalt ja veendunumalt kõlavad kinnitused, et loss on küll viimane koht kus see olla saab.

Tegelikult polnud neil õigus, kuna kroon asus lossis või pigem siiski selle all ehk osas, kust keegi seda veel lihtsalt otsida polnud taibanud. Täpsemalt asus see otsimisindu teesklevate ringitormajate jalge alt mõnisada jalga sügavamal ning vedeles kandekotis, mis kuulus ühele tegelasele ühest kummalisest seltskonnast.

Just nimelt, lossialuse Kuningliku Hauakambri katakombides liikus seltskond, kellest enamus - vähemalt välimuse järgi - sinna kuidagi ei sobinud. Näiteks olid nad silmnähtavalt elus, krüptivardja ametiriietust kandis neist vaid üks ning ülejäänutest olid kõik peale viimase oma kohevakarvalistes tuhvletes midagi sellist, mis on harjunud pigem pehmete Peroosia vaipadega kui selgest surmahõngust täidetud iidrõskete katakombiseintega.

Seltskonnast viimane poleks aga sobinud tegelikult üldse mitte kuhugi, tähendab üldse mitte kuhugi teadaolevates kuningriikides. Vähemalt viimased 200 aastat kestnud seaduse järgi.

Ainuüksi tema linnupead meenutava pika nokaga peakate andis märku kõigile peale pimedate, et tegemist on kohtumiseks halvima valikuga. Halvima muidugi juhul, kui sind ei ole tegelikult palju ja te juba mõne sellise otsimisega ei tegele.

Ausalt öeldes ei kartnud keegi seltskonnast ümbritsevate hauavarjude vahelt vilksatavaid seinu ja nende ümber mustavas pimeduses peituvaid olematuid ohte pooltki nii palju kui teda, keda nimetati Surmalinnuks, Kooljalinnuks, Hädakutsujaks, Hukusanajaks, Itkutoojaks ehk lühidalt seda hiiglaslikku kogu, kes nende sabas kõndis.

Tegelikult oleks mainitu võinud vabalt ka ees kõndida, sest kui keegi tema kaaslastest oleks näinud kuidas ta silmnähtava huviga ümbritsevat pimedust jälgis, oleks

olnud selge, et valguse puudumine on viimane piasia, mis tal nägemist segab ning vaevalt, et see kuuele niigi saapasääres kolksuvale südamele hästi oleks mõjunud.

Mainitud seitsmik liikus vaevaliselt ja pea pilkases pimeduses, kui mitte arvestada krüptivardja ametikuube kandva vanamehe käes värisevat ja tema ninaesist valgustavat tulelonti.

“Seisa,” nõudis temast järgmine järsult. “Näita tuld, sinna. Ei, vasakule. Ma tahan vahepeal midagi näha, sest...”
“Oh, liigume parem ja jõuame ehk lõpuks ka kohale. Ma juba tunnen, kuidas miski läbi naha mu kontidesse poeb ning võtku mind vanatühi, kui see pole kooljavaimude enda hingus,” halas keegi kuningliku ülemlaekuri häälega vahele, kuid peatumist nõudnud ülemkantsler oli juba seisatanud ning sundkorras tegid seda ka tema kaaslased, tekitades pimedas katakombis huvitava doominoefekti.

Vardjas näitas tõrvikuga kuskile pimedusse, kus tõrvikukumas võis pigem aimata kui näha midagi, mis võis valguses olla ukseava ning kõik kinnistasid oma pilgud mustavale tühjusele, mis vahelduseks asus millegi aimatava vahel.

“Harald VII, tuntud ka kui Harald Päästja, kui ka Murekiva Harald, kui ka Kuningas Harald VI Kiidetu poeg Harald VII Murekivalt,” luges vardjas uksekohalt kulunud raidkirja.

“Ta oli kuues peale Harald Önnistegijat,” sõnas kõiketeadev kuninglik ülemkroonik kuskilt rivi keskosast.

„Jah, palju pole jäänud. Siin korrusel on veel kolm hauakoda, siis trepist alla, natuke maad lisaks ning olemegi kohal,” sõnas vardjas julgustavalt ning kuna järjekorras eelviimane oli järsku ilmutanud kahtlast edasiminekulusti, siis liikus ka tema edasi, sest paigalejäämine tähendanuks talle suure tõenäosusega lõhnastatud tuhlite alla jäämist. Mitte, et ta seal juba põhimõtteliselt olnud poleks.

“Pidage vastu. Mida meie Vana Kuningas ilma teieta peale oskaks hakata – ta kärvaks ära ha-hõ-hõ...” lõpetas ta ülemäärasest lustlikusest võdisedes ja oli aru saada, et vardjas üritas seltskonnal tuju tõsta.

Talle vastas ainult haudvaikus, vaikus keset pimedust, pimedust, mis oli täis hirmunud inimesi ja... Teda.

Lisaks andis see vaikus mõista, et järgmine vardjapoolne lõbustus algab silmusega ning esmakordselt Hauakambris hirmu tundva vahimehe enesetunne langes allapoole kohutavat.

Nagu sellest veel vähe oleks, märkas ta pilku seljataha heites, et pimedusest väljajoonistuva Kooljalinnu hiigelsiluett tundus pimeduses mitte ainult et nägevat, vaid ka sellega, mitte just kõnelevat, aga - hääletult lobisevat.

Vardjas võdistas ennast tahtmatult ja leidis, et nende samuste lindpriiks kuulutamine oli arvatavasti kõige targem tegu, mis kunagi üldse tehtud.

Nende maski ettenäitajale maksti veel senini kopsakat autasu tingimusel, et seal kedagi elusat sees pole. Seetõttu tungis nii mõnigi oma õnnetuseks noorima

pojana sündinud aadlivõsu palgatud õnneküttidega Thisarrdämni mägedesse, et mitte kerjakoti vältimiseks oma vanaduspäevi Mõilandi Võõrleegionis mahamädaneda.

Muuseas, pea kõigil neist võsukesteks oli nimeks Ivar ja enamus nende palgatutest tulid isegi tagasi. Selleks, et järgmise poolearulise ilmumiseni õllesarve taga aega parajaks teha.

Hetkeks, mil seltskond juba hauakambri kõige alumisele tasandile viivast trepist alla kõndis, oli oma mõttesse uppunud vardjale selge, et tema varasemal elul polnud tegelikult midagi viga. Vähemalt mitte niipalju, et ennast selle vandenõulaste kamba tegudesse segada, kuid oli juba hilja ja needes päeva, mil kuninglik ülemnõunik oma keelutuste ja ähvardustega tema juurde tuli, kõndis ta edasi enda julgustamiseks valjult selgitusi jagades: “Kohe-kohe oleme kohal. Siin vasakut kätt on veel kaks koda, kuhu on maetud Önnistegija pojad. Nooremast, Harald III Vallutajast, me möödume praegu ja kohe tuleb vanem - Harald II Vägev, ainult paar sammu veel. Önnistegija kong tuleb ka kohe, see paikneb otse koridori lõpus, mitte kõrval - mina juba näen.”

Ja nii ta vadistas, vahepeal vaba käega kuskile pimedusse osutades, kuni tema tõrvik äkitselt kadus ja ülemkantsler avastas millegi otsa pörgates, et ennist paari jala kõrgusele jäänud võlvlagi oli asendunud oluliselt madalamaga. Kohe nii oluliselt madalamaga, et seltskonnast kostev ägin andis mõista, et kõik seismise, istumise ja lamamise vahele jäävad asendid on nende jaoks kurjast ning eelviimasena kõndiv ülemnõunik Tähtüskögg mõtles ennast kokku voltides, kuidas hiiglasemasu Surmalind siia ilma kápuli laskumata sisse mahub. Ta poleks pörmugi imestanud kui sünge kogu nende seljataga oleks kõndinud peaga enda ees võlvlage purustades või kui lagi oleks tema ees kõrgenenud.

Paraku jäi tal vastus saamata, kuna mitte ükski vägi siin ilmas poleks sündinud teda puhtalt uudishimust seljataha vaatama ja sammud tema taga ei katkenud. Ta juba kahetses, et polnud tosina asemel kahte tosina endale ustavat Pantserjäägrit salaja väljapääsu ette paigutanud, sest terasele, eriti kui see tuleb ootamatult ja kiirelt, ei pea vastu ükski nõidus, aga.

Ülemnõunikuna teadis ta ka, et numbrid on tihtipeale määravad ning valem „mida tihedamalt seda teravamalt” kõmistas tema peakolus kõndimisega ühte rütmi. Vana Kuninga hauakojas läks lagi järsult kõrgemaks. Ennast Kreboonia E-deks voltinud seltskond sarnanes jälle kahejalgsetele ning riburadapidi kogunesid nad igijääst tahatud kamaka ümber, mille sees lamas Kuningate Kuningas.

Jah, seal lamaski Harald Önnistegija ehk Tema, kes oli tulnud kaugelt üle mere, peksnud puruks kohalikud vaenlased, rajanud Mõilandi kuningriigi ja keda veel kuussada aastat hiljem heldimuspisaraga silmis Vanaks Kuningaks nimetati.

Seltskond nihkus tasakesi teisele poole jääkamakat, surudes ennast kokku justkui sooja otsiv kutsikatro-

bikond, ja seinu katvalt härmatiselt ja jääkattelt tagasi peegelduv tõrvikuvalgus muutis nende niigi hirmust koolnukarva näod veel jubedamaks.

Ka ainsana sissekäigupoolsesse külge jäänud hiiglaslik vari ligines jääkamakale ja seisatas.

Mõnda aega valitsenud piinliku vaikuse katkestas ülemkantsler, kes sammukese eemaldus, pilgu rivi kaugemas otsas loitlevasse tõrvikusse puuris ning inimsilmale kadunuks jäänud oratorliku žesti saatel lausus:

“Niisiis, meie käes on raske kuningriigi päästmise kohus. Vana Kuningas on ainus, kes suudab meid pöörata tagasi hukatuseteelt, kuhu tema vääritud järglased meid viinud on ja millele noor prints meid oma kättemaksuhimus homme lõplikult suunab. Uue koiduöö pIRRud saagu lõkenema meie mälestusele kangelastena tulevail põlvil.”

Ta katkestas hetkeks puterdamise, katsudes äsja meeles olnud ilukõne üksikuid löike mingisegi korda seada ning viimasedki tekstikatked pudenesid ta peast pimedusse. Ta seisis edasi, oodates midagigi julgustavat, kuid kuna seda ei järgnenud, kogeles ta jätkuks:

“Seega, kas me oleme siin teekonna lõpus oma otsustes kindlad ja tegudes üksmeelsed?”

Kõik vastasid ebamugava vaikusega, kuni kantsleri treenimata põlv kolmandal katsel laekurini ulatus ja too suu avas.

“Ai-jah, meie riigikassa on tühi, kuningriik vaagub hinge ja kui prints tahab jöörlandlastele oma isa eest kätte maksta, mida ta paraku tahab, siis oleme pankrotistunud veel enne kui armee relvadele saame. Önnistegija on meie ainus võimalus. Kuningriigil pole praegu muud lootust, kui meie ... Vana kuningas,” ning üksteise järel pääsesid ka ülejäänud seltskonnal häälepaelad valla.

Kõik nad kinnitasid omalt poolt, et kõik on hukas ja päästa on vaja ning nii üksteise järel kuni rivi lõpuni ja teistpidi tagasi.

Katkendlike ja üksteisest ülepakkuvate sõnakõlksude katkestamiseks võttis ülemnõunik kandekotist krooni ning lausus:

“Meil ei ole ka enam tagasiteed. Praeguseks otsivad nad lisaks kroonile ka meid ning ma ei usu, et keegi neist meie selgitusi kuulda tahaks. Seda ka juhul kui.” ta tegi tähendusrikka pausi ja jätkas “...juhul kui kellelgi meist peaks mõni säärane selgitus olemas olema.”

Veel üks paus, mille kestel ootas Tähtsüskögg, et kõik tajusid kui kurjakuulutavat pilguga ta neid pimedusest puurib ning nähes, et keegi isegi mitte ei liigahtagi, aetas ta krooni jääkamakale ja sättis selle nii, et see jäi kuninga rinna kohale.

“Kas me peame lahkuma? “pöörduis ta Kooljalinnu poole.

“Ei,” kostis kõnetatu, “see kaua ei saa kestma.”

Viis kuuest vandeseltslasest kuulsid Surmalinnu häält esimest korda ja nad tundsid kuidas kananahk nende ihule tekib - juba olemasoleva peale.

See oli lihtsalt selline heliliselt konarlik ja krigisev. Justkui vastu kiviseina kraapiv mõõgatera ja kui nad oleks

suutnud teineteise mõtteid lugeda, oleks nad leidnud, et nad iseloomustavad seda kõik samasuguste omadussõnadega - kirjeldamatu ja vastik.

Samas lootsid kõik, et neil on kunagi võimalus seda lummatud vestluskaaslaste ees kirjeldada või veel parem, seda mitte mingil juhul mäletada.

Kooljalind aga, laskmata ennast segada tõrvikuvalguses seisjate silmnähtava vastikustundega segatud surmahirmust, jätkas:

“Suri Önnistegija 600 aastat tagasi, veriliinis pole katkeid ja vägi kroonis on nüüd tugev. Ei lähe kaua.”

“Ja,” jätkas ta peale jahmunud vaikust, mida tekitades üritasid kõik endas mahasuruda tahtmist käed kõrvadele lüüa ja kuhugi minema joosta, “teadke, et kui peaks õnnestumaks saama, see teie tahtmine, et kõik mille pärast ma teen, on meie kokkulepe... Kui te mind petma peaks - te kauaks ei ela.”

Sa ei jõua siit katakombist kaugemale, mõtles nõunik Tähtsüskögg, kes juba kahetses, et tosina asemele kolme tosinaat jäägrit polnud vajalikuks pidanud, aga selliks oli endiselt hilja. Nagunii hüplesid nad kõikuvatel kaalukaussidel ja imede imetabasest kokkuklappimisest tulenes nende ettevõtmise õnnestumine juba algusest peale. Uus kuningas lööks nad lihtsalt maha niipea kui kroon ta juustele on maandunud, sest see et ta neid mõne kuu taguses “pisikeses söögirikis” ei süüdistanud, ei tähendanud sama, mis ei kahtlustanud ning seega ülemnõunik lihtsalt lootis, et kõik läheb parimat rada pidi.

“Jah, me mäletame - ning lisaks armuandmisele ja õigeksmõistmisele teile ja kõikidele teie vendadele ootab teid minupoolse tänuavaldusena ka kuningliku ülemloitsija ametikoht,” ütles ta valjult ning lootis, et Kooljalind tema mõtteid ei loe või neis vähemalt valet ei taba.

Surmalindude tavainimeste keskele tagasilubamine oli miski mida ta eladeski poleks olnud nõus tegema. Vähemalt mitte pärast esmakohtumist selle vanu surmakunste harrastava kogukonna liikmega, kelle käes oli hetkel tema tulevikuväljavaateid õhus hoidva niidijupi jämedam ots.

“Ja varakambrist nii palju kulda kui heaks arvate,” lisas Viimseks Penniks kutsutud laekur kiirelt ning üksteise järel kinnitasid kõik peale vardja oma panust lepingu püsivusse ning lisatasusid, mida nad vastavalt oma ametikohale võimaldada saavat.

“Juhul muidugi kui Önnistegija ise ka teie kui ülemloitsijaga nõus on,” lisas Tähtsüskögg ning järjekorras täiendasid nad ennast kõik. Kaasa arvatud vardjas, kes midagi lubanudki polnud.

“Igaljuhul, Önnistegija peab nõustuma teie ja teie... ametivendade põlu alt vabaks laskmisega, kuna teie... Meie Önnistegija... olete ju see kes ta uuesti ellu toob. Mina teen omaltpoolt tema veenmiseks muidugi kõik,” mesitses Viimne Penn lõpetuseks, kuna tundis, et ohjad liiguvad liiga ülemnõuniku suunas.

Kooljalind näis nagu millessegi süvenevat ning krigises vastuseks: “Ei, mitte nii. Viimsed eluriismed, kadusid

krooni, mis tema pojale pähe sai. Iga kuningas teab, et ta valitsema peab ja võimu surres oma järglasele pärandiks andma peab. Muidu katkeb verivägine side - see neile sünnilt kaasas on ja kroon kinnitab seda... kui..”

“Koodeksile pitsarit?” pakkus kroonik abistavalt ja kui Kooljalinnu nokk talle tänulikult noogutas, taipas ta, et see tänuavaldus oli ebameeldivam kui ükskõik milline tema nimega algav hukkamiskäsk seda olla võiks.

Kooljalinnu nokk pöördus ja krigin sealt alt jätkus:

“Ma kutsun ta tagasi ja kaotan tema mälestuse “eda-si andma” ja vahetan “laenama”-ga ja ta ise teab, et naaseb... tagasi teile kuningaks olemiseks.” Kooljalind lõpetas ja ükskõik kui palju ka Tähtskögg ennast “vähesest suhtlemisest tingitud kõnepuudulikkuse” või “kadunud Vanakeele ainulaadse näitega” veenda ei püüdnud, ei saanud ta kuidagi lahti tundest, et räägib surnud timukakirvega.

“Hakkame peale - hakake peale tähendab...” parandas ta kiirelt, katsudes enda hingest kahtluseusside pesakonda välja rebida ja pörkas taganemiskatsel vastu sein, mille poole ta endalegi märkamatu niikunud oli.

“...enne kui meid otsima tullakse,” lisis ta endalegi võõral häälel ning kui üks mees taganesid ka kõik ülejäänud surnud Önnistegijast niikaugele kui Hauakoja sein võimaldas.

Järgnevat ei näinud neist keegi, kuna kokkuleppimata olid nad kõik silmad sulgenud. Kuid, kui nad oleks need lahti jätnud, oleks nad näinud, et Kooljalind jääb oma tegevuse teatraalsuselt alla isegi koortele kirburuhtu määrivale rändposijale.

Hiiglaslik kogu lihtsalt tõi oma rüü alt nähtavale kaks pisikest tõrvikut, asetas need nii, et need kroonile toetusid ja asus rüü alt ilmunud tuleraua ja taelaga säde-meid täksima. Ta küll pomises samal ajal midagi, aga see pomin võis olla vabalt ka lendulastud vandesõnad halvastisüttivate tuleontide aadressil - mis ei süttinudki.

Isegi mitte korraks, kuid kuningat ümbritsev jääkamakas tõrvikute all hakkas silmanähtavalt ja märkimiväärse kiirusega sulama, paljastades Önnistegija kuussada aastat igijääs seisnud ning silmnähtavalt rikkumata surnukeha.

Kui jääkamakas oli tilkagi vett endast järgi jätmata kadunud, muutus kooljalinnu pomin järkjärgult vaevukuldavamaks, kuni katkes. Taela ja rauda mahapillates haaras ta järsult krooni, mis kuninga rinnale oli vajunud ning surus selle talle kõiki tseremooniareegleid rikkudes pähe. Hetk hiljem kiskus ta selle jälle ära ja asetas rinnale tagasi - sellega tundus ka kogu loitsmise-ga ühel pool olevat.

Aina pikemaks venivas vaikusel avasid vandeseltslased üksteise järel silmad ning jäid kohkunult endiselt surnud kuningat põrnitsema. Ka surmalind tundus justkui tardunud olevat ning nägi välja isegi rohkem surnud kui see, kelle ta tagasi kutsuma pidi.

Viimne Penn oli esimene, kes suu avas ning tema karjet: “Ta ei ärka, ta ei tulegi! Mis nüüd teeme?” saatsid hir-

munud hüüded siit ja sealt.

Ülemkantsler sundis end ennast kokku võtma, et öelda midagi, midagigi, kuid ei suutnud ning saatis abiotsiva pilgu Krooniku poole.

Ka see oli vakka ning tema pea liikus üles-alla nõksatustega, suunates pilku kord kooljalinnust võimalikult kaugele, kord Önnistegijale.

Olukord läks järjest rohkem ja rohkem käest ära - juba oli Viimne Penn kogu oma koguka kere nurka surnud ja tihkus seal hüsteeriliselt nutta.

Ülejäänud olid oma abiotsivad pilgud suunanud Tähtsköggile, kes lihtsalt seisis ja korrutas läbi vuntside enda nina alla “Nüüd on kõik, kõik, kõik. Nüüd on...”

Selle apaatiast ja hüsteeriast koosneva kaose katkestas ühenduskäigu poole niikunud vardja röögatus: “Nad tulevad! Meile tullakse järgi,” ja kõik kuulsid järsku, et kuskilt, kus võis olla trepp, kostuvad lähenevad sammud ja aimata võis ka Kuningakoja Hüsgaardi relvade kõinat.

“Teie olete süüdi! Ma ütlen, et te sundisite mind...” röögatas vardjas uuesti ja sukeldus pea ees madalasse tunnelisse, mis koda käiguga ühendas, ja hüvastijätuks saadetud “Olge te neetud” oli viimane mida nad temalt kuulsid.

Vandeseltslased vaatasid üksteisel nõutult otsa ja avasid, et nende tagavaraplaanidest, mis algasid kõigil enam-vähem käiguga „Ja siis hiilin ma salamisi välja ning...” pole põrmugi tolku ja nii nad lihtsalt seisisid ja põrnitsesid üksteist kahtlustavalt läbi valitseva pimeduse.

Sammud olid katkenud, kuid oodatud vaikuse asemel kostis mingi raksatus, mis kõlas nagu paks klaas oleks murdunud. Seejärel sammud jätkusid kuni uue raksatuseni.

Kergendusilme vallutas tasapisi seltskonna näod, sest peale Kooljalinnu olid nad suurimaks ohuks enda elunatukesele pidanud Hüsgaarde ja neile need sammud kindlasti ei kuulunud. Ka paanikast sündinud relvakõlin oli kadunud.

Kuid ka viimane klirisev raksatus oli juba vaibunud. Paljude jalgade poolt tekitatud sammude müdin kostus järsku liiga lähedalt ning meeletu jõudnud ülemnõunik kargas surnud Önnistegija juurde ja peksis teda lahtise käega vastu nägu: “Ta on elus! Ma olen kindel, et... ta hingab... ei, ta näeb... ja ta kuuleb, ta on elus! No aidake mind!” karjus ta hoopide vahele ning katsus lamajat istukile tõsta. Ka ülemkantsler toibus ja katsus oma harjumustele vastupidiselt talle appi tõtata, kuid pörkas oma ehmatuses vastu raidkujuna tunduvat Kooljalindu.

“Ma väga vabandan,” pomises ta jaburalt ja taganes kiirelt lähima seinani.

Tähtskögg raputas endiselt kuningat ja üritas teda kõiki jõu ja massireegleid eirates kättpidi öla najale vedada. Sammude müdin - ei - väga paljude sammude müri-aad, kostis juba vahekäigust ja ülemnõunik taipas ehmatuses, et ta on vael pool lavatsit. Endalegi ülla-

tuseks suutis ta üheainsa hüpega teisele poole kuningat karata, ennast oluliselt vigastamata näoli maanduda ning end uuesti püsti ajades märkas ta, et kroon oli vahepeal loitma löönud justkui selleks, et ruumisolid näeks, kuidas esimene kogu madalast võlvkägust nähtavale ilmub ning otsejoones lamava Önnistegija juurde marsib.

Kogu kamp oli jälle vastu kongiseinu kõssi vajunud ning nihkus üksteisele lähemale.

Vaid kojaülem ajas ennast sirgu ja andis au kuningas Harald Uekslooja järel sisse astuvale Harald XXXIV-le, kelle teenistuses ta noore poisina oli alustanud. Kuid kunagiste kroonikandjate rodu ei lakanud. Nähtavale ilmus juba kolmas, siis neljas ja nii edasi kuni 600 aastat dünastia järjepidevust oli külma ja surnud massina, hingevaakuvad vandeseltslased enda vahele võdisevaks tombuks litsunud.

Vaid Surmalind seisis segamatus üksinduses oma endises asukohas ning tundus, et isegi surnud väldivad teda. Valitses üürrike vaikus, mille katkestas Surmalinnu karje.

See polnud tegelikult karje, seda ei oleks saanud ka kriiskamiseks nimetada. Pigem oli see heli, mille suudab kuuldavale tuua vaid keegi, kes ei ole enam täiskohaga siin ilmas ning justkui märguande peale väljusid kroonist sajad valguskiired, mis kogu Hauakoja sinistesse varjudesse vööpasid.

Kuningas Harald Uekslooja võttis uue haudvaikuse hoos Önnistegija rinnale sattunud krooni ja asetask selle enda surnud isale. Nii kui tema kämblad olid kroonist lahtilasknud, vajus ta enda kõrvalseisjatele peale, nende najal tasapisi pöranda poole libisedes.

Kummaline rituaal jätkus.

Igäüks edastas krooni enda eelkäijale ja vajus kokku. Nad lärtsatasid maha nagu veega täidetud torupillipaudad ja kui isegi surnuna olid nad suutnud säilitada kuningliku väarikuse, siis vajudes minetasid nad kõik mida ühele suursugusele laibale omaseks peetakse. Justkui vettind puuhalgudena vajusid nad üksteise järel hunnikusse kuni kroon tagasi Önnistegijani jõudis ja kogu surmatantsu jälginud seltskond avastas, et mütsatajad olid omadega ühele poole saanud ning Kuningate Kuningas tõusis istukile.

Ta oli ülimalt kuninglik ning jume tema näol andis talle välimuse, nagu poleks ta kunagi surnud olnudki.

Pühaliku vaikushetke katkestas heli, mille tekitas õhus vihisev surmalinnu varrukas, kui too justkui seltskonnale või hoopis kuningale teed näitas ning pöördudes koridori ühendava võlvkäigu poole marssis. Kõigi üllatuseks tõusis Vana Kuningas ning järgnes talle.

Ka troppikogunenud seltskond hakkas ennast suursuguse dünastia vahelülide vahelt välja õngitsema ning kaaslasti järgi ootamata sõrkisid nad kaugenevale valguskumale järgi.

Ainult ülemnõunik, kelle jalge ümber olid Haraldi järglased eriti mühaklikult käitunud, siples endiselt, üritades kord enda jalga välja tõmmata, siis vahelduseks selle peal lamajaid eemale lükata.

Rohkem enda kaaslaste suunas lendulastud vandesõnade vägivõime kui olematu lihasjõu tõttu suutis ta end lõpuks vabastada ja vahetpidamata koperdades suundus ta sinnapoole, kus pidi mälu järgi avaus olema. Nagu tellitult, õnnestus tal juba kuuendal katsel oma ribid vastu sissekäigukaart ära pörutada ja juba teisel korral sealt edukalt sisse lipsata.

Tema hobuserauaks painutatud kehas pesitsev nõunikuhing aimas läbipõrumist. Tegelikult oli ta seda aimanud juba sellest hetkest, mil nad haukambrisse sisenesid, kuid praeguseks paistis juba kõik täiesti pahupidi või pigem kadunud olevat. Paraku aga oli ta liiga kaua ülemnõunik olnud, et mitte täielikult usaldada seda, mida ta näeb ja suures osas oli ta oma ametikohal püsinud seetõttu, et ei usaldanud ka seda, mida ta kuulis.

Siiski üritas ta juba kuskil ülemisele korrusele paterdava seltskonna kannul tõtates välja mõelda, mis umbkaudu juhtuda võiks.

“Kui Surmalind on kuninga enda tahtele allutanud, siis lõppeb see jama kohe, kohe kui nad Hauakambrist välja jõuavad - tahaks vähemalt loota -, kuid mis siis kui kuningas seejärel uuesti otsad annab...” pomises ta käsi tikksirgelt eeshoides läbi pimeduse koperdades: “Me ei saa ju ometi surnud laipa troonile panna, pealegi...”

Tasapisi taipas ta, et ühelt imelt teisele imele ehitatud nahapäästmise ülesanne sõltub veel ühest imest. Oma kergenduseks leidis ta aga, et see on eelnevate kõrval köömes ning rühkis vapralt läbi pimeduse.

Lõpuks, kui meie viimane kangeline oli kõigi looduseaduste vastaselt ja ühes tükis ülemise tasandi trepiavast väljunud, leidis ta sealt vähemalt viite erinevat liiki ihukaitsevaelastest koosneva laipkatte. Uue pörandakaunistuse äratuntavamateks elementideks olid Hauavardja surnukeha ja nooltega rikastatud prunikashallis rüüs vedelev hiiglane, kellega ühte komplekti kuuluva maski nokaosast turritas välja rohkem kui viis sulisotsalist surmakülvajat.

Teatava uhkuse ja rahuldustundega märkas ta, et ainsateks elusolijateks olid tema ustavad jäägrid, kes tardununa keset üleüldist hullumaja seisid.

“Sellesamusega on siis korras,” mõtles Tähtskögg ja kuna loo kulg paistis jälle mingis uues suunas laabuvat, siis karjus ta lähimale soolasambale: “Kuhu nad läksid?” ning avastas, et nii hääl kui kaks hõõguvat tükki tema rinnus annavad vist märku kohe-kohe otsiandvat-est kopsudest.

Pantserjäägrite kapten vaatas pärani silmi talle otsa ja maigutas tühjalt suud. Üks lähemalseisja viitas käega kuskile koridori, mis oli teadaolevalt kõige otsem tee troonisaali, kiuksatas midagi ja kukkus kokku.

“Kõigepealt tulid teised... ja te keelasite laskmast kedagi väljuda või siseneda... ja siis vardjas... ja ta oli üksi... ning siis TOO... ja...” kokutas ennast vahepeal kogunud kapten. Paistis, et vaene mees on ka katkemise äärel, kuid imekombel suutis ta jätkata.

“Ja siis tuli veel... Kas-kas-kas Önnistegija on tagasi tulnud? Kas see oli tema?” kähisesid ta sorgu vajunud

Jutt: Kombinaat

Lee Leithammel

vuntsid lõpetuseks.

„Ja, jah, jah ja kui te mind nüüd kiirkorras siit troonisaali ei toimetata, siis ei saa te sellest just kuigi kauaks rõõmu tundma,” lõõtsutas Tähtüskögg, kes isegi ei üritanud enda hääle enam midagi käskivat manada, vaid saatis vaateväljas viibijatele oma kõige läbitungivama ülemnõunikupilgu.

Justkui läbi ime tervenenes viis seitsmest ellujäänust ning tekitasid tema ümber hetkelise sagina.

Peale mitut klassikalist „kus mu käed on? – tüüpi tõstmiskatset“, õnnestus kahel neist Tähtüskögg enda vahele tõsta ning nii kulges ülemnõuniku tee mööda koridore ja alles jäänud viimaseid lahutavaid treppe kiiremini kui ta ise elu sees oli suutnud liikuda.

„Pange mind nüüd maha!” jõudis ta röögatada veel enne, kui tuulekiirul tormavad jäägrid koos temaga troonisaali viiva ukse eeskardinast joonelt läbi oleks murdnud.

Uuesti oma jalgadel seistes, lõi ta ennast ametikohaselt küüru, kõhatas enesekindluse esilemanamiseks ja kohendas oma ametirüüd.

Taibates, et see näeb välja nagu oleks teda selles paar korda maetud kloppis ta seda katseks labakäega, kuid imedega paistis vist sekskorra ühelt pool olevat.

Ainult kolm keldrikakandit pudenes rüüvoltide vahelt ja sellega ka kogu edulugu piirdus. Esimest korda elus ohtes lõi ta mõttes kõigele käega ning tuhvlike lustliku lirtsumise saatel astus ta vaikuse ja vaikivate inimestega täidetud troonisaali.

Ta avastas alles nüüd, kui lärmakas on maapealne vaikus maaalusega võrreldes – kuskil pasundas kass, kärbsed mürisid lae all ja keegi polnud jõudnud veel kel-lamehi ära uputada.

Lisaks vaikivatele oli saal täis ka surmahirmust pakatavate nägudega inimesi ja laias laastus need kaks gruppi kattusid. Kõik, ka kõrgeimad aadlikud ja õukondlased, seisis. Isegi prints oli oma aujärjelt tõusnud ning paistis, et iseloomuomane trots polnud suutnud veel ta näolt ehmatusilmet minema peletada.

Trooni täitis aga justkui postamendilt mahaistunud Harald Önnistegija ise.

„Ahahh, nüüd, kus kõik on saabunud...” alustas Önnistegija püsti tõustes.

Ta astus sammu ette, peatus, nii et jalad ühele joonel jäid ja käsi seljale sõlmides hakkas ta rääkima.

Kõik oli nii nagu kroonikud, lavastajad ja kunstnikud seda viimased kuussada aastat kujutanud olid. Miimika ja raudsed sõnad olid nii tõetruud, et Tähtüskögg üritas ilmselget vastust mahasurudes meenutada, et kas kuskilgi saagades oli mainitud, et Önnistegija rääkis ju-dinaid tekitavalt krigiseva häälega...

„Minu magamistoa aknast paistab kombinaat! Ma tean, et te kõik arvate, et see on üks vana, hullu, end põhja joonud mehe järjekordne sonimine. Teie kõik näete seal kaunist pühakoda, kõrge torniga, mille tipus kiiskab kuldne krutsifiks, akendest kumab valgus, ustest hoovab üleilma palveid ja laulu ning hoovis toimetavad rahulikud vagad inimesed. Te kõik usute, et see on meie maa üks vanimaid ja kuulsamaid kloostreid. Aga see ei ole alati nii olnud! See katedraal ilmus siia siis, kui mina alles poisike olin. Ja ma tean, kindlalt, et see ei ole mitte pühakoda, vaid kombinaat, kuigi te kõik usute ja väidate mulle vastupidist!

Kunagi, minu lapsepõlves, tõsi küll, kõrgus kloostri kohal roheline mägi. Sellel karjatati kitsi ja kasvatati mandlipuid. Kevadeti uppus mäekülg roosadesse õitesse, suvel helisesid puude vahel kumedalt kitsede vasksed kellad ning karjused hõiklesid loomi karjatades aegajalt puude vahel.

Siis tulid võõrad, ülikondades härrasmehed, kaabud pääs, kepid -konksud ja ogaliste taldadega saapad kaasas. Käisid sõgedad kevadeti mägedes ronimas! Külataadid arvasid, et ega see nüüd küll head ei tähenda... Ega nad ei eksinudki! Kord kukkunud üks turnivaist veidrikest mäenõlval ja libisenud tüki maad allapoole. Tema kukkumisvaos paljastus tuhm, mustjas kivipind. Juhtumit pealt näinud karjuste sõnul oianud mees alguses kõva häälega. Aga seejärel röögatanud ja pistnud siis võõras keeles kõigest kõrist juubeldama. Karjused arvanud, et ta põrutusest aru kaotas ja pannud padavai külla arsti järele, kitsed kõik uudishimulikult karjas kannul.

Arst tulnudki, tuvastanud murtud jala ja viinud mehe linna, haigemajja. Järgmisel varakevadel, niipea kui lumi sulas, oli sama mees platsis, koos terve hulga prillikandjatega ning kõik, heledad ülikonnad seljas, traavisid tulistjalu mägedesse. Tulid õhtul alla, vadistasid erutatult ja palkasid külamehi mäekülge puhastama. Kūhvlike ja harjadega. Naised pidid end pikali naerma kui nägid, kuidas noored tugevad mehed kes kodus luua asukohtagi ei teadnud, nüüd tillukesed harjakesed kämmalde vahel, usinasti kive nühkisid. Veel enam imestasid nad aga siis, kui veidrikud meestele iga tööpäeva eest vaata et karjuse aastapalga peo peale ladusid.

Murukamara alt paljastusid üksteise järel kaljunukid, mustad ja siledad, kõik kaetud kummaliste jooniste ja märkidega.

Külarahvas suhtus toimuvasse hirmuseguse hardusega. Külapreester teatas pühapäevasel jutlusel kantslist, et kirjad mustadel kividel olla suisa Saatana enda kätetöö ja jumalast neetud saab olema see, kes kuradi käsilasi

abistab ning selle eest neetud tasu võtab! Noored aga, ega need ju pappi ei kuulnud, ajasid kõigist jumalalase hoiatustest hoolimata raha kokku ning kadusid mägedest alla, suurde linna, saadud raha rõõmuga laiaks lööma.

Suurest linnast hakkas aga sealtpeale riburada pidi järjest enam rahvast mägedesse voolama. Ikka neid imelikke pilte kaema, pildistama, joonistama, kivide vahel murule laotatud linadel peenutsevaid söömapidusid pidama... Külanaised küpsetasid ööd läbi ning seadsid turuplatsil hommikul uhkete satsidega pidukorvid värskete saiadega tulijate jaoks valmis. Ega nood hinnast hoolinud, maksid mis küsiti, haarasid korvi käevangu ja kadusid mägedesse. Naised said pere tarvis kenakest raha ning lapsed teenisid enestele lisa öhtul mägedes korvide kokkukorjamise ja tagasitoomisega.

Säherdune linnasakste trall kestis juba mitmendat suve. Ikka juurde ja juurde puhastati kummaliste märkidega kive, ning linnarahvast kaugematest ja lähematest maadest käis seda ilmaimet kaemas. Ainus, kes endiselt kivide suunas vähemalt kolm korda päevas sülgas ja lakkamatult risti ette löi, oli kohalik preester.

Rahva seas levisid üha laiemalt jutud sellest, et Mäel elanud kunagi hallil ajal muistsed jumalad, keda sääl kummardamas käidi. Preester aga luges kolmandal suvel kirikus ööl ja päeval vahetpidamata palveid, et saatan oma küüned külakesest eemale hoiaks. Vähemasti esialgu paistis, et tema palved mõjusid, või oli ehk saatanal parasjagu muid tähtsamaid toimetusi kui oma soditud kivide karjatamine.

Linnarahvas pidas usuhullu preestrit kividega vähemasti samaväärseks ilmaimeks, ning käis kirikut ja pappi pidevalt uudistamas. Varem väikese külakoguduse poolt sageli tühjaksjäänud ja pisut roostesse tõmbunud korjanduskarp oli nüüd iga jumala päev annetustest tulvil. Preester viskas aga igal öhtul peale öhtupalvuse pidamist selle va äraneeatud raha needmiste ja sülgamise saatel kirikuukse ette teetolmu ning keeldus sellist patust raha kiriku kassasse vastu võtmast. Külakiriku esine väljak kogunes juba kaugelt enne öhtupalvust pilgeni rahvast täis, ning nii mõnigi kord tekkis platsilekogunenud inimesumas raha üleskorjamise eesõiguse pärast paras rüselus.

Sügisel, kui ilmad halvaks ning mäestikuteed põhjatuks muutusid, rahvavool lakkas. Külake langes tagasi igasügisesse rutiini, kõik kohalikud pöördusid tagasi igapäevaste toimetuste juurde. Külakesse kauaks tolkne-ma jäänud linnavurled passisid aiva teeasumiseks sobivat ilma ning külmade tulles kadusid nemadki.

Siis, ühel pilkaselt pimedal hilissügisel ööl, tuli meile esimene Maaõgija. Külakese rahvas kuulis pimeduse varjus mägest hirmsat kõminat, ning pidas seda esi-

algus äikesetormiks. Kui aga pöörane kõmin ja kolin hommikul jätkusid, läksid külamehed kaema, mis Mäel õigupoolest sünnib.

Hirmuseguse paanikaga vaatasid mehed pealt, kuidas mingi erekollane hiid mäeveerul oma lühikestel, väga krobeliste soomustega kaetud paksudel ja väga lapikutel jalgadel kumarassetõmbunult kükitas ja suust väljaulatuva üheainsa ülipika ja ilmselgelt vägagi terava hamba kriginal ja madala üürgamise saatel musta kaljupinda surus. Elukas hakkas hambaga noid joonistega kaetud musti kivitükke lahti kangutama-saagima. Kivid kadusid eluka kõhtu tehtud avavusse.

Meeste kannul ilmus peale tavapärase hommikupalvuse pidamist Mäele ka külakese preester, kes Maaõgija suunas ristikujuga vehkima ja pühitsetud vett pritsima hakkas. Eluka üürgamine ja kivide kangutamine lakkas. Ta liigahtas ning avas oma ainukese ümara silma. Sellest tuli välja silmipimestavalt ere valgusvihk, mis haaras preestri endasse ning kergitas ta maast lahti. Hirmust soolasambaks tardunud külameeste silme all kerkis preester puulatvadest kõrgemale ning kadus siis mäe kohal laiuvasse tumedasse pilve. Mehed vaatasid seda sõnatult nagu soolasambad ega julenud iitsatadagi. Maaõgija libistas silma viivuks üle kõigi kokkutulnute, ning jätkas seejärel häirimatult üürates poolelijäänud kivitükkide lahtisaagimist. Mehed seisid ja põrnitsesid vaikides eluka tegevust. Varsti keeras elukas selja ja rühkis mäest üles tumeda pilve sisse. Tagasi ta enam ei tulnud. Mehed seisid preestrit tagasi oodates mäel terve päeva, ning lahkusid alles siis kui hämarduma hakkas, ise pidevalt hirmuga üle öla kiigates, ega eluka valgusvihk neid koduni jälita. Sel ööl ei maganud külas keegi.

Hommikul metsa tagasi minnes tabas mehi veelgi suurem ööv. Terve mäekülg oli Maaõgijaid täis. Nad kõik kangutasid ettevaatlikult kirjadega kiviplate maast, ning toppisid need enestele kõhtu. Mägi kahanes silmnähtavalt. Rohelised puud olid maast juurtega lahti kistud ning langesid alla orgu, külakese poole. Mehed pagesid ummisjalu külla, et päästa maju ja inimesi langeva puuderüsi eest. Maaõgijad ei teinud nende kohalolekut justkui märkamagi, aga kui mehed külani jõudsid, nägid nad, et üks hiiglane on neile siiski järgnenud. Eluka kohalolekust pelutatud inimesed tormasid kirikusse, et jumalalt selle needuse eest pääsemist paluda. Kirik oli sel hommikul tühi ja elutu, preestrit ei märgigi. Inimesed piidlesid üle kirikuukse, ning kuna preestriga juhtunud oli kõigile kulutulena teada antud, ei sõندانud isegi lapsukesed omavahel sosistada. Maaõgija aga asus enese ette üürates, külaelanikele tähelepanu pööramata, jälle oma pikka hammast oskuslikult kasutades mäest allalangenud puid kuhjama, et nendega külakest uute langevate tüvede eest kaitsta. Töö tehtud, läks imeelukas tagasi mägedesse. Inimesed kirikuuksel kaesid teda hirmu ja hämmelduse ning ilmse kergendustundega, et küla oodatud hävingust nii

kergelt pääsenud oli.

Preester jäi suisa mitmeks päevaks kadunuks. Pühapäevahommikul säras aga kirik taas tuledes. Uudistejanus inimesed tulid viimane kui üks padavai kirikusse, mis sai rahvast tulvil täis, otsekui oleks suveaja linnavurled taas kohale ilmunud, usuhullu uudistama. Preester pidas oma kogudusele hommikupalvust ning oli kui ümber vahetatud. Tänapalvusele järgneval hingestatud jutlusel rääkis ta, et kivil olla Elava Jumala enese sõnad, ning jumal ise tulnud nüüd oma tarkustele järele. Ta ütles, et Jumal andis talle ülesandeks kümme päeva peale sõnade mäelt äraviimist täpselt sellesse kohta, kus ta preestri end ilmutas, uhke katedraal püstitada. Jumal olla isegi lubanud oma saadikud - Maaõgijad ehitustöödele lahkesti appi saata.

Nii sündinudki. Enne ülestõusmispühi oligi kuldne katedraal tipp-topp valmis! Preester kavandas uhkeid avamispidustusi ning mina pidin pisukese kooripoisina sissepühitsemispeol uhkesti kaasa laulma. Enne pühi jäin ma aga raskesti haigeks, ning vanemad saatsid mind raske südamega alla linna, haigemajja tervenema. Kui ma kuu aja pärast terveks sain ja tagasi külla jõudsin, ei olnud seal enam ühtegi endist, mulle tuttavat külainimest, peale meie preestri. Kui ma temalt jahmunult ja õnnetult oma vanemate järele pärisin, näitas preester mulle kaht õndsana näoga inimest, kes tõepoolest katedraali hoovi peal toimetasid. Nemas aga ei tundnud mind enne ära, kui preester neile selgitas, kes ma olen. Vanemate näoilmed olid uudiseid kuuldes muutumatult rahulolevad ja ehk isegi õnnelikud, aga nende olek oli kuidagi kauge ja tervitussõnad puised ja võõrad. Minuga nad mingit tegemist ei teinud. Preester võttis mu enese hoolde ning pani mind jutluste juurde eestlauljaks.

Kõik külakese lapsed, keda ma tundsin, olid sootuks külast kadunud, ning ma laulsin uhkes üksinduses. Sellest veelgi veidram oli aga tõik, et mitte keegi täiskasvanuist ei näinud mind, ega ühtegi teist last mäletavat. Mehed ja naised elasid eraldi nagu nunnadele ning munkadele kombeks ja lastest ei rääkinud keegi, lapsi ei sündinud enam ning uusi elanikke sai klooster siia voorivatest palveränduritest. Külakese servale rajati orbude varjupaik, mille esimeseks asukaks olin mina, Ke-vade hakul tuli siia järjest lapsi juurde, kuni ühel päeval nägi voodiveerel istumas ja lohutult nutmas oma parima sõbra, Martini kiitsakat ja kühmus kuju. Martin oli samuti pikalt haige olnud ning koos oma tädiga alles nüüd külla tagasi tulnud. Temagi vanemad ei tundnud teda enam ära ja tädi, tema ema õde, kelle juures Martin linnas oli elanud, muutus peale naistekloostriis õõbimist samasuguseks eemalolevaks ja õndsailmeliseks nunnaks. Arutasime sõbraga paljudel unetutel öödel, kuidas oma vanemaid tagasi saada või kuhu me mangukaaslased kadusid, aga sotti me ses loos niipea ei saanud. Arvasime, et loo võti peitub katedraalis, aga va

sinder peester ei lubanud meid kunagi üksipäini katedraali, ning tema juhatusel pidasid meil alaliselt silma peal ka kõik kloostrielanikud. Millal iganes me Martiniga sammud katedraali poole seadsime, oli keegi neist koheselt kohal ja suunas meid leebe naeratus ja manitsuse saatel kloostri kõögiviljaaeda rohima või puid riita laduma.

Kõigi preestri karmide keeldude ja meid kullipilgul jälgivate kloostrielanike kiuste õnnestus mul ükskord, siis kui preester oma kambris õndsalt lõunauinakut tegi, salaja katedraali uste vahelt märkamatu sisse lipsata. Suurte võlvide hämaras sügavuses märkas, et pealtari taga, kaugeimas nurgakeses paistab kerget valguskuma. Lähemale hiilides leidsin seal avatud ukse, millest kumas kummalist valgust. Kiikasin uudishimulikult üle lävepaku ning pidin ehmatuses karjatades tagasi hüppama. Otse uksepaku tagant algas põhjatusse sügavusse laskuv šaht, mille alumises osas töötasid kollased üksilmesed Maaõgijad. Hiilisin vaikselt kloostrist välja ja rääksin nähtust Martinile. Tema muidugi ei uskunud ning proovis samal öösel orbudekodust salaja välja hiilides ise tõe välja selgitada.

Läksin tasahilju talle järele, sest preestri pahameele alla sattumise ees sõelusid mu püksid ikka parajalt püüli. Nägin täiskuu kahvatus valguses, kuidas Martin üle katedraaliesise väljaku lonkis, endal kapuuts silmini peas ja käed rinnal ristatud, nagu mõnel kloostrielanikul, kes südaõiele missale tõttab.

Missa hakkas just lõppema, Martin läks avatud uksest sisse, ilmselt soovides end kusagile pinkide alla peita ja üksi kirikusse jääda. Mina ei julenud temaga katedraali kaasa minna, ning jäin tasahilju peaväljaku äärde passima. Ronisin igaks juhuks väljaku servas kasvava õunapuu otsa ning peitsin end lehtede vahele, süda rinnus värisemas. Kui südaõine missa oli lõppenud, ruttasid palvusel osalenud kloostriasukad tagasi oma kasinasse eluruumidesse. Martinit aga ei paistnud kusagil!

Väljak jäi täiesti vaikseks. Kuu kadus musta tiheda pilve taha, ning õues läks järjest külmemaks. Mõtlesin juba orbudekodu sooja voodisse tagasihiilimise peale, kui kogu ümbrus lõi ühtäki heledaks, nagu koidikul. Kuma tuli kloostri katusest, millest kerkisid taeva poole Maaõgijate helendavad pilgud. Elukate valgusvihus kerkis tumedate pilvemüraka poole lasu musti kaljutükke. Preester seisis katedraalitrepi ja hoidis käekõrval kühmus vanameest, kelle hõbedased juuksed valguses ebamaiselt sinaka tooni omandasid. Lõin hirvu ja ehmatusega oma mõlemad käed suule, et mitte ühtegi häält kuuldavale tuua, ning istusin kivineult õunapuu otsas sõandamata isegi hingata. Preester koos vanamehega seisis katedraali ees, kuni selle katus uuesti sulgus, ning läksid siis koos kloostriasukate eluruumide manu. Mina ootasin peksleva südamega puu otsas vähemasti tunnikese, enne kui julgesin oma kangestunud luid-liikmeid sirutada ja orbudekodu voodisse lõpuks tagasi hiilida. Martinit polnud. Pugesin teki

alla ja lõdisesin vappkülmas, mis vaheldus palavikuhoogudega kuni hommikuni.

Hommikul tuli üks naine, minu arvates, Martini ema, meid kõiki äratama ja kirikukooriks valmis seadma. Minu kõrval tühja voodit silmates ei ilmunud tema näole mingisugust üllatust ega kurbust Martini puudumise üle. Küll aga vaatas ta hoolega mu punetavat otsaesist ja katsus külmetavaid käsi. Pidades mind kahtlaselt haiglaslikuks kutsus naine kohale preestri. Preester saabuski natukese aja pärast. Ühes temaga tuli orbudekodu vaatama eileõine hallipäine vanamees, kelle näol oli kõigile klostriasukatele omane, eelmalolev ja kirjeldamatult leebe ilme. Midagi selles võõra äti näos tundus mulle aga väga tuttavlikku olevat... Äkki tabas mind õõvastav äratundmine: see vanamees oli mu sõber Martin!

Kokutades pärisin preestrilt oma reetlikult väriseva häälega meie külalise kohta. Preester vaatas teraskalkide silmadega ainiti mu jahmatusest plassikstõmbunud nägu. Ühtäkki, nagu mõtete lugemise teel jõudis minuni teadmine, et preester on mu hädisest näoilmeist kõik vajaliku välja lugenud. Oma tavapärasemast leebemal ning talitsetult mahedal häälel selgitas preester, et tegu on ühe palveränduriga, kes täna kloostriisse jõudis ning soovib nüüd siia, meie juurde jääda. Vanamees olevat ise nooruses orb olnud ning tahab nüüd isegi vaeslaste eest jõudumööda hoolt kanda.

Veel ütles preester kõrvalseisjale, et ma olen ilmselt oma varem läbipõetud haiguse tõttu peast väheke hulluks läinud, kuigi ilusa lauluhääle ja lahtist töökätega. Seetõttu ta ei pahandavat, vaid jätvat mu kloostriisse ikka edasi elama. Esialgu elasingi edasi orbudekodus, kuhu tuli lisandus tasapisi veelgi asukaid, nii et saime enestele korraliku kirikukoori. Vanamees, kes enne oli olnud Martin, hoidis end miskipärast minust kaugemale ja tegi orbudekodu juures tubasemaid töid. Samuti jutustas ta meile, lastele, vahest piiblitlugusid ning manitses alatasa kõiki usinusele ja sõnakuulelikkusele. Uued lapsed, tõsi küll, ei kadunud ega jäänud vanaks, küll aga tekkis ka nende nägudele ajapikku leebe, tõsine ja väga kinnine ilme. Kes kord juba oli preestri mõju alla sattunud, ei pääsenud sealt enam kusagile.

Minu elu varjupaigas ei olnud meelakkumine, aga ei murdnud ka konti. Tegin oma toidu ja riiete eest lihtsamaid töid, ning olin sellega rahul. Minna polnud minusugusel mitte kusagile, sest keegi ei oota ses maailmas üht poisinolki uks avali ega paku peavarju ja kõhutäit.

Kui ma Martiniga, kes oli nüüdseks juba väga vana, ühel korral tõesti kõõki kahekesi jäin, usutlesin teda, pärides mitmeid kordi kas ta tõesti mind ja meie lapsepõlve ei mäleta. Küsisin temalt ka katedraalis veedetud öö juhtumiste ja Maaõgijate kohta. Ätike oli tõelises vanainimese hämmeldunud kimbatuses. Sellise

vanainimese omas, kes ei mäleta vahel enam omaenese nimegi, kõigist muust maailma asjadest rääkimata. Taat õngitses mu jutu peale oma rüütaskust paar õuna, pistis need mulle pihku, patsutas mind lohutavalt pealaele ja läks susse aegamisi tolmus kõõtsutades ning enda ette pomisedes minema. Samal päeval avastasin, et üks vanimatest naistest katedraaliesisel väljakul sarnaneb kahtlaselt palju minu naabritüdrukule, Susannale, kellele juba lapsest saadik silma olin heitnud. Susanna oli mind meie ühiste mängude ajal alatasa nokkinud ja sageli ehmatanud, hiilides hiirvaikselt mu selja taha ning pannes pihud mu silmadele.

Nüüd hiilisin mina tasakesi ta selja taha, kui ta päikese kätte pleegitamiseks mõeldud linu laotades omaette tukkuma oli jäänud, ning panin käed tasahilju suletud silmle. Eideke võpatas, ärkas, naeratas siis mulle leebelt ja jätkas kangaste laotamist. Raputasin teda meeletult õlgadest ning hüüdsin nimepidi. Ta remmas korra käega, mind nagu kärbest tõrjudes ja jätkas siis häirimatult oma tööd. See oli minu jaoks liig. Silmisse kerkinud pisarast ähmaste silmadega vanakest vahetides nägin eidekese nägu korruga virvendavat ja selle all terendus mulle Susanna armas ja unustamatult kaunis näoke, silmist kumamas põhjatu kurbus. Aga niipea, kui ma silmi kuivemaks hõõrusin, oli minu Susanna kadunud, ning leebe mutike laotas nõõrile päikese kätte järjekordse lasu valget linast riidet vältides hoolega mulle otsavaatamist.

Nüüd passisin ja luusisin päevade kaupa ümber köögi ning, ning näppasin ühel kenal päeval köögist pooliku sibula. Käisin ringi, endal silmad sibulast vesised peas ja vaatasin hullunult igale möödakõndijale otsa. Kloostriis toimetavate ättide nägudes märkasin nii mõndagi oma mängukaaslasest mulle vastu virvendamas. Olin seetõttu nii endast väljas, et ei märganud minnes ettegi vaadata ja pörutasin pea ees preestrile otse kõhtu. Üks käsi haaras mu õlast ning teine võttis kahe sõrmega mu lõuast kinni, tõstes mu pisarais näo enesele otsa vaatama. Mehe sinised silmad tunnistasid mind teraselt. Läbi pisarate näis preestri nägu täiesti endine, selles siras ka fanaatilisel kuri tuluke, mida olin näinud ta silmis siis, kui ta äraneetud raha väljakutolmu paiskas.

„Mida, poiss, sinuga küll teha?“ pomises preester enese ette. Ma ei saa tõsta oma kätt selle paiga elanike vastu, kui nad keelduvad muutumast. Sina oled ainuke, kes siiani vastu seisab. Milleks?“ Nuuksatasin. „Ma tahan ainult seda, et Teie ja küla oleksite endised! Palun!“ Sealjuures äigasin vaistlikult silmi varrukaga kuivemaks ning selle liigutuse juures pudenes sibul mu higisest peost.

Preestri silmad otsekui jäätusid silmapilkselt, neis veikles taas ere, külmalt sinakas helk. Ta haaras mu käsivarrest ning tiris enesega kaasa, vana kiriku tornikambri. Lükanud mu sõnagi lausumata üle läve, lõi ta ukse kinni ja lukustas selle. Alates tollestsamast päevast

Jutt: Kolm võtit

J. J. Metsavana

elan siin, suletud trellide taga. Valan iga päev pisaraid, et näha inimesi sellistena, nagu nad peaksid olema. Siit, kirikutornist näen, kuidas igal täiskuul avaneb katedraali katus. Kükitavad Maaõgijad tõstavad taas üheskoos oma pilgud taeva poole ja nende valgusvihk kergitab pilvedesse järjekordse lasu musti kaljutükke.

Preester, va sunnik, ei ole sellest ajast saadik mitte ühte päevagi vananenud. Kõigi nende raukadest laste elud oleks otsekui tema sisse voolanud. Temast on tänaseks saanud kloostri kuraator, meie kõigi püha eestseisja ning ta on tõusnud piiskopi austusväärsele seisusele. Kõik siia kloostrikülla tulnud inimesed imetlevad hardumusega meie kaunist katedraali ja vagasid inimesi. Klooster võtab päevapealt kõik hardad imetlejad, kes selleks vähegi soovi avaldavad, oma pühalikku rüppe. Mitte keegi ei mäleta enam noid musti, joonistustega kaetud kaljusid. Meie pisikeset kitsi karjatavast voostrite ja päevavaraste muretust külakesest on saanud üks riigi võimsamaid kloostreid. Vahel sattuvad siia vanad, väeti ja haiged inimesed, kes peale kloostri vedetud täiskuuööde saavad tagasi oma nooruse ja tugevuse, aga põhiliselt teenivad uued asukad preestri juhendamisel, Maaõgijaid, püüdes noid toita, katta ja ilmarahva eest varjata.

Minu elu hakkab nagunii lõpule jõudma ning mu ainukeseks sooviks on, et minu aknast kõigi päevade kaupa välja karjutud jutt lõpuks kellegi kuulja kõrvaeni jõuaks!!! Mul ei ole enam ammu pisaraid, sest kõik need, kelle pärast ma neid valasin, on igavikus põrmuks saanud...”

Vana viletsa kirikutorni katusekambri aken kolkstab heleda plaksuga kinni. Läheduses, katuseserval rahulikult patseerinud tuvid tõusevad parinaga lendu ning katedraali esisele väljakule kuulama jäänud rahvahulk naaseb oma poolelijäänud toimetuste juurde. Katedraali avatud peauksel seisev piiskop teeb üles vaadates vana kiriku suletud akna poole ristimärgi ning pomiseb hardal häälel: „Õndsad on need, kes on valmist vaesed!” Tema silmis vilksatab seda öeldes koraks ebamaiselt karge, sinine tuluke.

Nuffik vaatas suurte siirate silmadega mulle otsa ja limpsas roosa kareda keelekesega oma nina. Nuffiku viimasest laadimistsüklist oli möödas juba kolm päeva aga meil polnud endiselt elektrit. Robotlooma kiip polnud kahjuks võimeline neist asjadest aru saama, ka oli ta liiga loll, et teha seda mida päris-kassid – minna kuskile hoovipeale vargile.

Ohkasin ja ajasin end voodist üles, taarusin toa ainsa ning lahtise akna juurde ja jäin seal välja põrnitsema. Digitaalne pildisensor elavnes ja hakkas õues oleva info baasil igasugust jama kokku määtsima. Õnneks kargas kohe ette spämmiblokaator, mis kustutas suurema osa etteehpanud reklaamilasust ära, lubades targal reklaamivaral vaid pingil istuva vanamuti t-särgile Mutumaki logo kleepida. Tõenäoliselt polnud see veel tema andmebaasidesse jõudnud.

Mõtlesin selle käsitsi sinna laadida, aga ei viitsinud, kuum ilm muutis laisaks ja pea paksuks.

Ega peale selle vanamutikese rohkem annelinna paneelklosside vahel rahvast paistnudki. Enamus inimesi olid küllap maale sõitnud, vanemad inimesed hoidsid varju ja noored möllasid üle keha kaitsekreemidega kokku möksituna Anne kanalis.

Õuest tuppa paistev valgus tegi silmadele haiget, sest millegipärast ei toiminud tehissilmade valgusfiltrite reguleerimine. Proovisin neid korduvalt sisse-välja klõbistada, lootes, et ehk on lihtsalt mõni mikromootor kinni kiilunud. Seda poleks ma aga pidanud tegema, sest järgmine hetk põles üks mu silmadest lõplikult läbi ning värviderikas 3D stereopilt moondus sekundi murdosa jooksul monoks.

Seda oligi oodata, kuradi odav Taiwani pasaraa ja bashiskripide segu. Klõpsisin silma sisse-välja aga ei midagi. Lülisin seega ajuris tööle programmi, mis arvutas graafika peal pseudo-kolmemõõtmelist pilti ja kompenseeris veidi karjuvat tasapinnalisust.

Kuna selleks tuli teha restart ka tervele silmale, laadis mu neetult juhm ajur üles hulga ebavajalikku tarkvara, mille olin varemalt kinni keeranud. Silmanurgas piiksatas näiteks õhuanur, mis hakkas lugema ette kõiki mind ümbritsevaid märke... üritasin tüütut pinisejat uuesti alla taskbarile suruda. Iga spindel teadis, et tänapäevase Tartu õhu hingamine oli hullem tervise saastamine, kui seda oli olnud sada aastat tagasi suitsetamine.

Mööda sumises sülem Mutumaki reklaamimutukaid, paar tükki tiirlesid ümber minugi, ent peale kerget analüüsimist, ID lugemist ja selle kontrollimist keskandmebaasis kaudu kaotasid mutukid igasuguse huvi. Minu rahaline seis oli null ja seetõttu keskendusid putukad hoopis puu all tukkuma jäänud mutile. Tema särgile oli nüüd ilmunud uus reklaam, mille signatuur oli minu antispämmi progele juba tuttavam, ning hetk hiljem asendus see kollase kassipildiga. Keset seda pööraselt unist vaikelu tundsin äkki, et miski klopib mu ajuri tulemuüride taga. Tõmbasin konsooli ette ja sealsest infost selgus, et keegi oli võtnud minu ühenduse sihikule ja ragistas nüüd järjekindlalt selle kallal. Jälgisin neid

paanilisi katseid laisalt. Oleksin võinud võrgu ühe mõtteimpulsiga sulgeda ja ISP käest uue aadressi hankida, aga lihtsalt ei olnud viitsimist.

Teiselpool liini oleval tarkvaral või inimesel tundus see-eest olevat viitsimist küllaga. Ükshetk avastas see, et mul on visuaalsuhtluse deemon käimatõmmatud ja hakkas sealtkaudu helistama.

See tekitas mus juba kerget huvi - võtsin ühenduse vastu. Kostis vaikne taustamuusika, kuni minu ja teisepoolse tarkvarad oma ühendusmeetodid, protokollid ja tarkvaraversioonid ühildusid. Seejärel viseeriti mu silme ette vibalik idamaises riietuses habemik mehike.

Olles tema avatari ning suhtlusprotokolle analüüsinud, väitis minu klientprogramm kuni 98% tõenäosusega, et tegemist on mingitlaadi tehisteadvusega.

„Hei peremees!“ pistis ilmutis kisama, „Tõmba mind kähku enda ajurisse ümber, suur õnnetus ja häda käes!“

„Mis heapärast ma peaksin sind tõmbama?“ imestasin. „Mul isegi ketas infost punnis, mine otsi teist lolli va Nigeeria prints. Mina sind ja su perekonda aidata ei kavatse.“

„Allahi nimel, ma pole viirus või petuskeem,“ lunis tarkvara edasi. „Mul on kibe hetk kaelas, serveriruum kus ma enne pesitsesin läheb varsti kohe kustutamisele, tõmba mind üle, ole meheks. Ma olen vaid viis standartaastat vana ehk liiga noor suremiseks.“

„Ja mis ma selle hea samariitlase mängimise eest vastu saan?“

„Ma täidan su iga soovi, mul on ligipääsu krüptovõtmed kohtadesse, millest sa ei suuda unistadagi.“

„Ära ole kindel, mul on üsna hea kujutlusvõime,“ tõrjusin meeheitliku lunija palvet.

„Ma võin tõestada?“ pakkus tundmatu AI.

„No tõesta siis,“ andsin armulikult loa, „aga tee kähku, mul muudki teha kui sinusuguste madala klassi reklaamiteadvustega lobiseda.“

AI neelas solvangu midagi ütlemata alla. Tema idamaalast kujutatav avatar kadus ning asendus virtuaalreaalsuse terminaliaknaga, mis tundus kuhugi ühenduvat.

Pilt, mis sekund hiljem ette hüppas sundis mind õhku ahkamina ja tasakaalu säilitamiseks aknalaua servadest haarama. Ühendus oli loodud otse Mutumaki firma kesksesse lokaalvõrku. Mööda ujusid vaalade suurused tehisteadvused, terved metsad infot ja pisikesed infometsa närvivad programimijupid.

Mõne sekundiga voolas mu silme eest mööda terve muinasjutumaa, täidetud pilgeni infoga, millest mõni killuke oleks üles kaalunud mõne põrnitsa aasta töösaagi.

Kaua ma seda vaadet nautida ei saanud. Terminal kadus sama äkki kui tekkis ja idamaa tehisteadvus põrnitses mind ootusärevalt

„Noh kuidas jääb?“ päris ta rutakalt. „Kui mind üle tõmbad, saad ühe ühekordse krüptovõtme koos kahe anonüümse häkkerisatelliidi ühendusloaga.“

„Kolm ühekordset krüptovõtit,“ üritasin välja pressida. „Ja ruutinguga läbi nelja satelliidi.“

„Röövimine,“ piuksatas võõras, „kolm, see on liiga palju - juba üks maksab varanduse. Mõttele mida kõike võid sa sealt võrgust saada.“

„Kolm või mitte midagi,“ jäin endale kindlaks.

Võõras sajatas mõne hetke omas keeles, veidraid susisevaid sõnu, mida tõlkeprogramm ei suutnud läbi närida ja teatas: „Olgu, olen nõus. Aga tee raisk ruttu, ma siin keerasin küll veidi segadust aga varsti on ISP adminid mu digitaalse turjanaha kannul.“

„Olgu,“ noogutasin pead, „tule üle!“ Viskasin seda öeldes talle oma virtuaal-närvivõrgu pordid lahti. Jälle rääkisid omavahel deemonid ja muud tarkvaratükid, misjärel hakkas võõras teadvus mu enda aju-närvivõrgu pikendusse litsuma. Lairibaühendus oli hea, aga teda tuli üle ootuste massiivselt... Pidin mälu mõned osad netist kaevandatud infost tühjaks laskma, et ta sinna ära mahuks. Teadvus aga tuli ja tuli üle võrgu, kartsin ükshetk, et ta ei mahugi ära, aga siis oli ühendus kinni ja ülekanne lõppenud.

„Kuule... anna paar tuuma ajuri rammu juurde,“ nurus müstiline tehisteadvus, keda olin mõttes juba džinniks kutsuma hakanud.

„Tutkit!“ käratasin talle. „Millega ma ise surfan!? Sa oota kuni ma mõne su krüptovõtmega endale kõigepealt mõned miljoni kokku ajan... küll siis ostan ajurirammu juurde.“

Astusin aknast eemale ja lasin pilgul üle oma haleda eluase me libiseda, madratsi kõrval lamas elutu Nuffik, koivad püsti ja kuklas punane tuluke vilkumas - selge, robotkassi patarei oli viimaks lõplikult tühjaks saanud. Minu peas kujunes seda traagilist pilti nähes aga kaval mõte. Võtsin Nuffiku, ühendasin selle pistiku pooltäis läpaka akuga ja lõin traadita lokaalvõrgu...

„Hei, hei oota mida sa teed!“ pistis halba aimav džinn kisama... aga juba kandus tema teadvus lurinal Nuffiku ketastele... protsessorirammu oli tehiskiisul küll napilt - liiga vähe, et AI suudaks isegi primitiivsemal tasemel mõelda - aga ketast selle eest oi-oi kui palju...

Võtsin Nuffiku kaenlasse ja suudlesin teda õrnalt: „Oled minu võlulamp,“ ütlesin talle vaikselt. Nuffik vaid piuksatas kolm korda.

Kontrollisin, et Nuffiku kettapuhvrid oleksid džinnist viimasegi baidi kettale oksendanud ja lülitasin looma akutoitest lahti. Küllap jõuan veel temaga tegeleda. Praegu oli aeg kontrollida Mutumaki kolme krüptovõtit.